

2018

Wydawca:

Fundacja na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa

ul. Gombrowicza 19

01-682 Warszawa

telefon: +48 22 684 03 90

faks: +48 22 864 03 61

www.fdpa.org.pl

ISBN: 978-83-942485-6-7

2019© Copyright by Fundacja na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa. Wszelkie prawa zastrzeżone.
Żadna część opracowania nie może być kopiowana, powielona lub rozpowszechniana bez uprzedniej pisemnej zgody Fundacji na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa.

List od Rady Fundacji	3	
List od Zarządu Fundacji	4	
Misja Fundacji	5	
 DZIAŁALNOŚĆ STATUTOWA	 7	
30-lecie Fundacji na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa	9	
„Polska wieś 2018. Raport o stanie wsi”	18	
I edycja konkursu fotograficznego „Przedsiębiorczość wiejska”	20	
Racjonalna i zasobooszczędna gospodarka zasobami w rolnictwie i na obszarach wiejskich. Ziemia	23	
Ograniczenie zanieczyszczenia azotem pochodzenia rolniczego metodą poprawy jakości wód	25	
E-zasoby	29	
Konkurs „Polska wieś – dziedzictwo i przyszłość”	30	
Konwersatorium „Polska wieś w XXI wieku” – „Dziedzictwo kulturowe polskiej wsi”	32	
 DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA	 33	
Program Pożyczkowy FDPA	34	
 POŻYCZKOBIORCY	 41	
Auto Naprawa, Transport	42	
Usługi Transportowe	44	
CEL-PAP	45	
Kulturka Pizza&Bar	46	
ROL-TECH BIS spółka cywilna	48	
Zakład Produkcyjno Handlowo Usługowy PASPOL	50	
Dom Pomocy Społecznej im. Ojca Pio	52	
 PODSUMOWANIE FINANSOWE	 55	
 ZESPÓŁ FUNDACJI I KONTAKT	 63	
Rada Fundacji	65	

Zarząd Fundacji	65	
Pracownicy Fundacji	65	
Biuro w Warszawie	65	
Biuro terenowe w Nowym Sączu (woj. małopolskie)	66	
Biuro terenowe w Siedlcach (woj. mazowieckie)	66	
Biuro terenowe w Płocku (woj. mazowieckie)	66	
Biuro terenowe w Radomiu (woj. mazowieckie)	67	
Biuro terenowe w Zambrowie (woj. podlaskie)	67	
Biuro terenowe w Połczynie Zdrój (woj. zachodniopomorskie)	67	

Szanowni Państwo,

W 2018 roku Fundacja obchodziła swoje 30-lecie. FDPA należy do najstarszych organizacji pozarządowych działających w obszarze wsi i rolnictwa w naszym kraju. Aktywnie oraz owocnie uczestniczy w przemianach dokonujących się w Polsce od początku transformacji systemowej, zapoczątkowanej w 1989 r.

Z satysfakcją stwierdzamy, że przez te 30 lat Fundacja okrzepła organizacyjnie, wzmocniła się kadrowo, rozszerzyła i zdywersyfikowała swoją działalność oraz zdobyła prestiż i uznanie w środowisku organizacji zajmujących się wspieraniem rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich. Głównym filarem działalności Fundacji jest program pożyczkowy, z którego korzysta wiele małych i średnich przedsiębiorstw. Program ten uległ poszerzeniu dzięki dostępności funduszy UE.

Od kilku lat Fundacja realizuje programy związane z ochroną środowiska, gospodarką wodną i racjonalnym wykorzystaniem zasobów w rolnictwie. W ramach tych programów przygotowywane są wielkonakładowe publikacje, szkolenia, konferencje i inne formy upowszechniania wiedzy.

W 2018 roku ukazał się kolejny, już dziesiąty, raport o stanie wsi: „Polska wieś 2018”. Podobnie jak poprzednie wydania raportu, także i ten spotkał się z bardzo dużym zainteresowaniem w mediach, w jednostkach naukowych, organizacjach wiejskich i rolniczych oraz wielu innych. Angielska wersja raportu została zaprezentowana na specjalnej sesji zorganizowanej w Parlamencie Europejskim w Brukseli. Kontynuowany był konkurs: „Polska wieś – dziedzictwo i przyszłość” oraz wyłoniono kolejnego laureata.

Rozwój Fundacji i wiele sukcesów, o których informuje Raport roczny FDPA, są wynikiem dużego zaangażowania Zarządu i pracowników, dobrej współpracy z wieloma instytucjami, ekspertami i innymi partnerami. Jako Rada Fundacji odczuwamy przyjemność i satysfakcję z uczestniczenia w działalności Fundacji, przynoszącej tak znakomite i pożyteczne rezultaty.

Z poważaniem,

Prof. dr hab. Jerzy Wilkin

Przewodniczący Rady Programowej FDPA

Szanowni Państwo,

Z przyjemnością przekazujemy Państwu raport Roczny, stanowiący podsumowanie działań Fundacji na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa w 2018 roku. Obfitował on w wiele wydarzeń i działań, o których szczegółowo piszemy w dalszej części opracowania.

Dla rozwoju naszego programu pożyczkowego był to kolejny udany rok. Ponad 45,43 mln zł sfinansowało inwestycje i rozwój 271 przedsiębiorstw z sektora MŚP, w tym 32 nowoutworzonych. Fundusze na ten cel, wzorem lat ubiegłych, pochodziły zarówno ze środków własnych FDPA, jak i dofinansowania z Regionalnych Programów Operacyjnych w ramach poprzedniej perspektywy finansowej 2007-2013 oraz inicjatywy JEREMIE2 w ramach bieżącej perspektywy finansowej.

Działalność gospodarcza człowieka, w tym szczególnie intensywna produkcja rolnicza sprawiają, że nasilają się problemy związane z jakością środowiska naturalnego oraz niedoborem surowców naturalnych. W naszym przekonaniu konieczne jest kontrolowanie tych procesów, tak aby optymalizować ekonomikę produkcji i maksymalnie ograniczyć skażenie środowiska. Tym bardziej, że wymagania dot. technologii produkcji zwierzęcej są postrzegane przez konsumentów jako element jakości samego produktu i są jednocześnie jedną z form realizacji celów nowej WPR w zakresie ochrony środowiska i przeciwdziałania zmianom klimatu.

Zagadnienia te były przedmiotem kampanii edukacyjnych FDPA, takich jak „Ograniczenie zanieczyszczeń azotem pochodzenia rolniczego metodą poprawy jakości wód”, czy też „Racjonalna i zasobooszczędna gospodarka w rolnictwie i na obszarach wiejskich”. Poprzez wydane publikacje, oraz zorganizowane konferencje próbowaliśmy przekonać rolników, doradców rolnych oraz pracowników samorządów lokalnych, że spojrzenie na rolnictwo w szerszej perspektywie, na jego wielofunkcyjny charakter, wymagane jest nie tylko od rolnika, ale od wszystkich interesariuszy polskiej wsi.

W 2018 roku obchodziliśmy również 30-lecie działalności naszej Fundacji. Ostatnie trzy dekady w historii naszego kraju, to okres kiedy dokonana się transformacja ustrojowa, weszliśmy do Unii Europejskiej, a na polskiej wsi dokonały się cywilizacyjne wprost przemiany. Z niekłamaną satysfakcją możemy powiedzieć, że Fundacja miała w tych przeobrażeniach swój udział.

Pracownikom Fundacji i jej Radzie składamy podziękowania za ich zaangażowanie i trud, jaki włożyli w to, abyśmy stali się rozpoznawalną, liczącą organizacją pozarządową i instytucją pożyczkową.

Zarząd
Fundacji na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa

Misją Fundacji jest wspieranie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, a w szczególności przedsiębiorczości i tworzenia pozarolniczych miejsc pracy oraz zapewnienia równych szans kobietom, osobom bezrobotnym i młodzieży.

Misja Fundacji realizowana jest poprzez działalność mikropożyczkową i dotacje inwestycyjne na tworzenie i rozwój małych przedsiębiorstw na terenach wiejskich; programy rozwoju lokalnego, publikacje, opracowania i specjalistyczne raporty społeczno-ekonomiczne, obrazujące stan polskich obszarów wiejskich.

DZIAŁALNOŚĆ STATUTOWA

30-LECIE FUNDACJI NA RZECZ ROZWOJU POLSKIEGO ROLNICTWA

W 2018 roku Fundacja na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa, jedna z najstarszych organizacji pozarządowych w Polsce obchodziła swoje 30-lecie. Inicjatywa utworzenia Fundacji (nazywanej również FDPA, od ang. *Foundation for the Development of Polish Agriculture*) zrodziła się na początku lat 80., jeszcze w czasie stanu wojennego. Dzięki hojności Rockefeller Brothers Fund i zaangażowaniu tak wybitnych osobistości jak Norman Borlaug (amerykański uczony pochodzenia norweskiego, laureat Pokojowej Nagrody Nobla z 1970 r.), prof. Szczepan Pieńiążek, dr J.B. Penn (Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rolnictwa Stanów Zjednoczonych), udało się w 1988 r. zarejestrować Fundację jako niezależną organizację pozarządową, której głównym celem było wspieranie restrukturyzacji rolnictwa i gospodarki żywnościowej, przekształceń polskiej wsi oraz budowa społeczeństwa obywatelskiego.

W początkowych latach działalności FDPA koncentrowało się na transferze zachodnich praktyk rolniczych do Polski. W 1993 r., w wyniku likwidacji państwowych gospodarstw rolnych nastąpił drastyczny wzrost bezrobocia na terenach wiejskich. W związku z tym Fundacja zdecydowała się rozszerzyć zakres swojej działalności poza sektor rolny i żywnościowy. Skoncentrowała się na programach wspierających zintegrowany rozwój wsi, promocję przedsiębiorczości (w tym agroturystyki)

i tworzenie pozarolniczych miejsc pracy na wsi. W tym celu utworzono pierwszy w Polsce program mikropożyczkowy, obsługujący obszary wiejskie. Uzupełnieniem tych usług stały się szkolenia i doradztwo w zakresie drobnej przedsiębiorczości.

Obecnie Fundacja należy do najbardziej aktywnych instytucji mikropożyczkowych i instytucji rynku pracy w Polsce. FDPA posiada swoją siedzibę w Warszawie, a biura terenowe Fundacji znajdują się w Płocku, Radomiu, Siedlcach, Zambrowie, Pęczynie-Zdroju, Nowym Sączu. Fundacja wspiera mikro, małych i średnich przedsiębiorców, zarówno tych, którzy prowadzą działalność od dłuższego czasu, jak i przedsiębiorców bez doświadczenia w tym zakresie; zapewnia im wsparcie finansowe w formie pożyczek i dotacji, a w zależności od realizo-

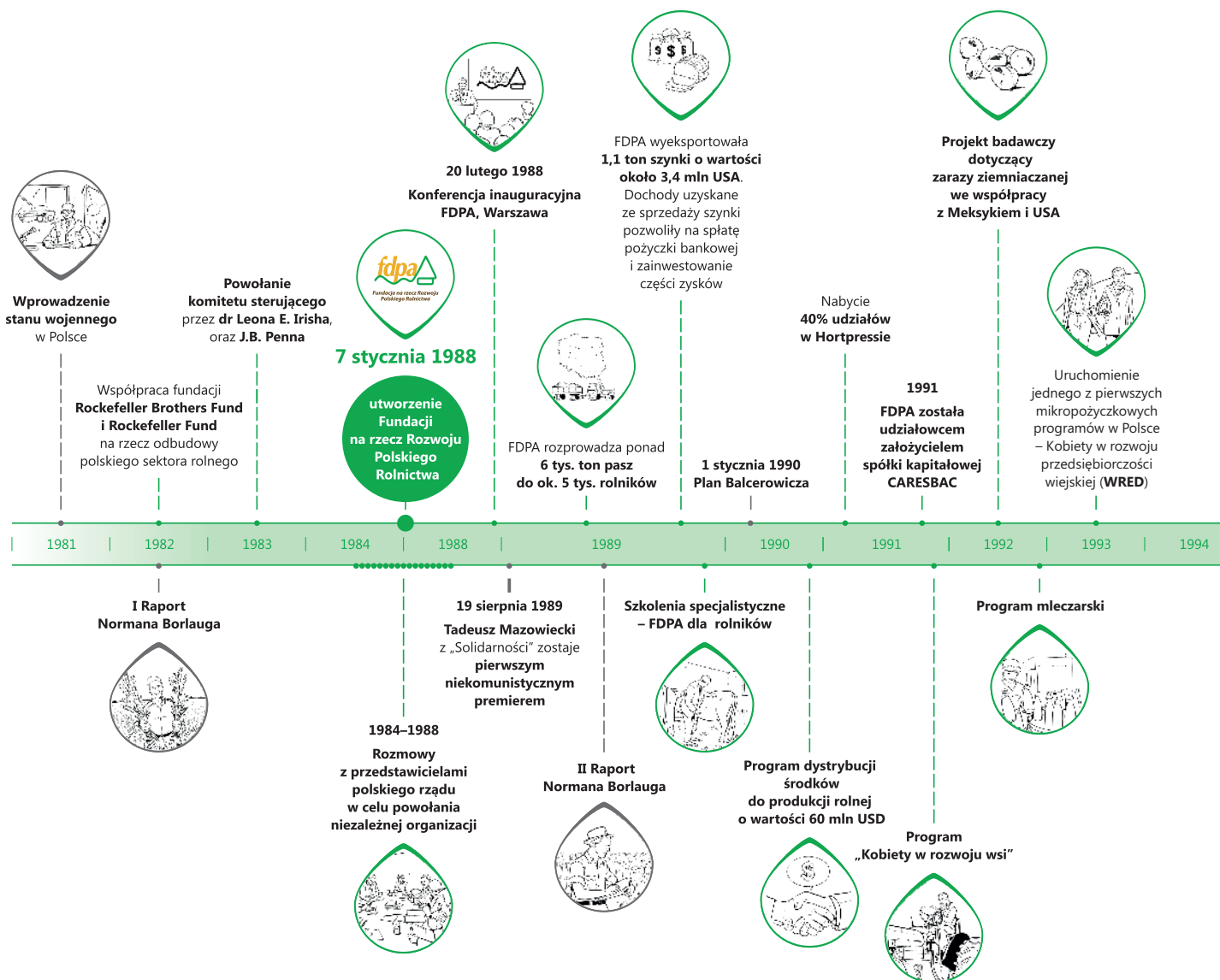
wanego projektu także szkolenia, doradztwo, dofinansowanie staży i kursów zawodowych, warsztaty psychologiczne, warsztaty z technik poszukiwania pracy, doradztwo zawodowe oraz pośrednictwo pracy.

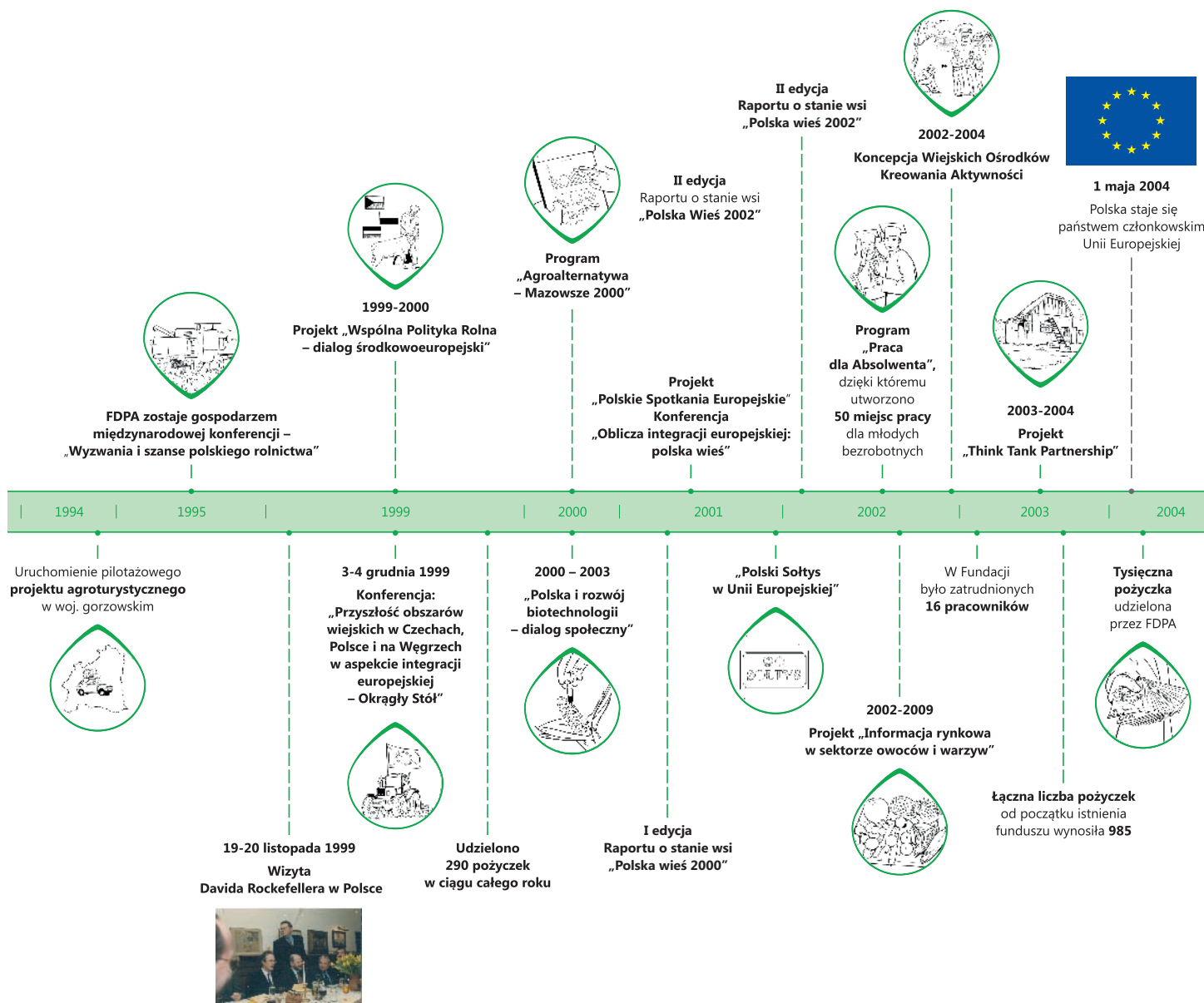

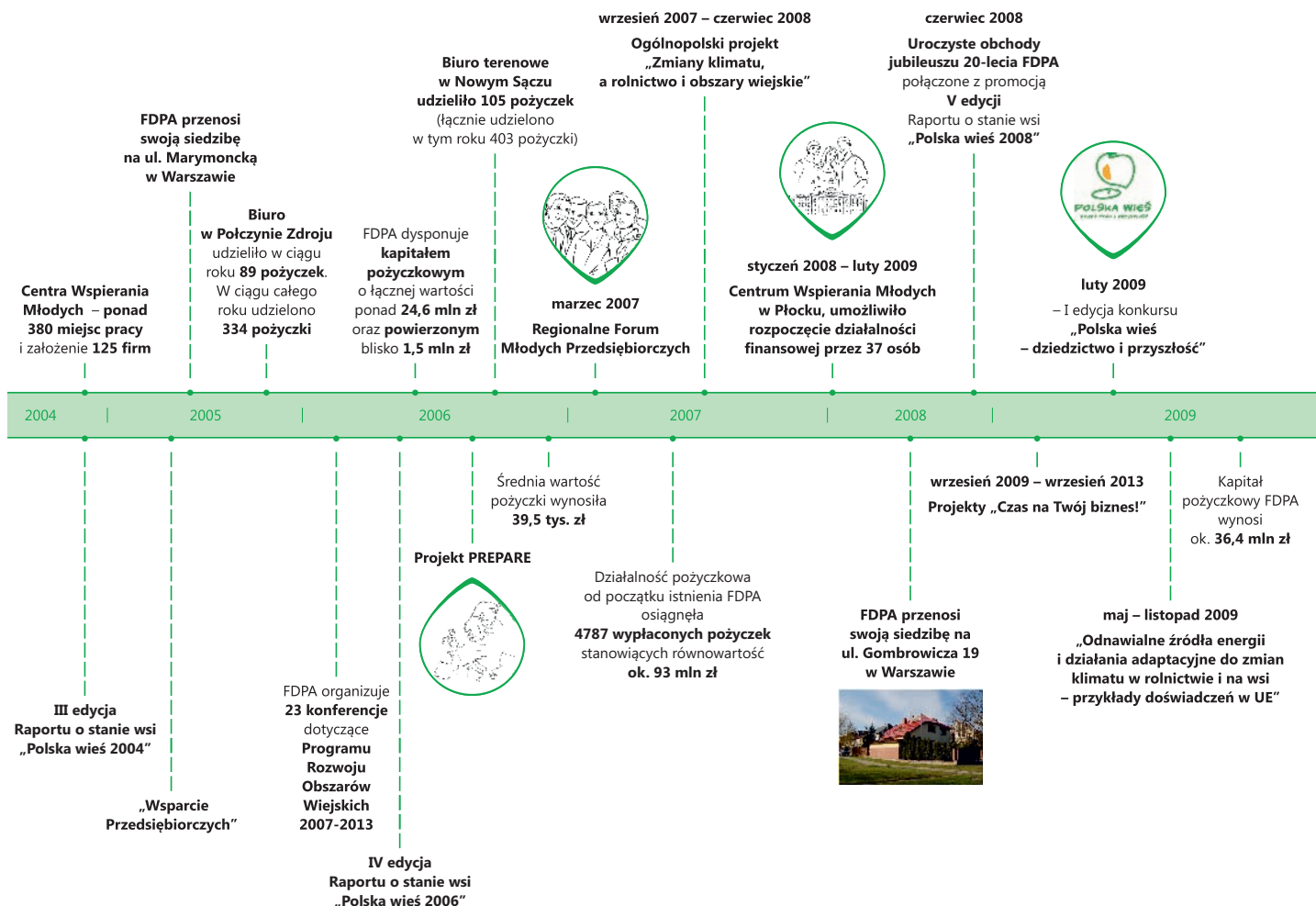
Ponadto, Fundacja z sukcesem prowadzi kampanie informacyjno-edukacyjne skierowane do rolników i mieszkańców wsi z zakresu zrównoważonego rolnictwa, ograniczania wpływu rolnictwa na środowisko naturalne, ochrony wód i ekosystemów, przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatycznych, promocji energetyki rozproszonej i prosumenckiej, zasobooszczędnej gospodarki. Realizuje projekty informacyjne i wspiera działania instytucji edukacyjnych i badawczych zajmujących się problematyką wsi, a także doradztwem dla rolników. Popularyzuje badania i analizy w zakresie rolnictwa i obszarów wiejskich. W każdy z licznych projektów angażują się środowiska naukowe, doradcy rolni, media, przedsiębiorcy.

Jubileusz 30-lecia istnienia FDPA został podkreślony różnymi wydarzeniami w trakcie całego roku 2018, poczynając od uroczystego spotkania w rocznicę powstania Fundacji, poprzez np. zorganizowanie I edycji konkursu fotograficznego „Przedsiębiorczość wiejska” czy też X edycji konkursu „Polska wieś – dziedzictwo i przyszłość”. Jubileusz FDPA świętowano również podczas okolicznościowego bankietu, towarzyszącego promocji X edycji raportu „Polska wieś. Raport o stanie wsi” w Centralnej Bibliotece Rolniczej w Warszawie, w dn. 19 czerwca 2018 roku. Podsumowania 30-letniej działalności fundacji dokonali prof. dr hab. Jerzy Wilkin, Przewodniczący Rady FDPA oraz Monika Szymańska, Prezes Zarządu FDPA. W uznaniu zasług i w podziękowaniu za cenną pracę na rzecz wspierania zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich oraz przedsiębiorczości Marszałek woj. Mazowieckiego Adam Struzik nadał FDPA medal „Pro Masovia”.

14 czerwca 2011

Promocja publikacji laureatów
II edycji konkursu
„Polska wieś – dziedzictwo i przyszłość”,

marzec – lipiec 2010
Projekt „Blisko z przyrodą”
w Niepublicznej
Szkole Podstawowej
w Borkach Wyrkach

łączna liczba
wypłaconych pożyczek
wyniosła 5 421

Efektom projektów
„Czas na Twój biznes!”
jest powstanie
92 nowych działalności
gospodarczych
w Małopolsce
i na Mazowszu

Publikacja
„ABC
przedsiębiorczości
na obszarach
wiejskich”

Średnia
wartość pożyczki
to ok. 30,2 tys. zł

25 kwietnia 2012

Promocja publikacji laureatów
III edycji konkursu „Polska wieś
– dziedzictwo i przyszłość”

czerwiec 2012 – kwiecień 2013
„NAWIGATOR”
62 przedsiębiorców
otrzymało wsparcie doradcze

20-lecie
funduszu
pożyczkowego
FDPA

„Dobre praktyki w zakresie
różnicowania dochodów rolniczych
i rozwoju mikroprzedsiębiorstw
na obszarach wiejskich
w ramach PROW 2007-2013”

marzec – lipiec 2010
„Wsparcie lokalnej
aktywności młodzieży
z Niepublicznego
Gimnazjum Katolickiego
w Sikorzu poprzez
edukację ekologiczną”

wrzesień 2009 – styczeń 2011
„Odnawialne źródła energii
dla domu i biznesu”

łączna liczba
wypłaconych pożyczek
wyniosła 5 763

VI edycja
Raportu o stanie wsi
„Polska wieś 2010”

14 czerwca 2011
I Konwersatorium FDPA:
„Polska wieś w XXI wieku”
– „Czym jest wieś?”

styczeń – czerwiec 2011
„Biogazownie rolnicze
– mity i fakty”

łączna liczba
wypłaconych
od początku
działalności
funduszu pożyczek
to 6 061

14 czerwca 2012
Forum Debaty Publicznej
„Potencjał obszarów
wiejskich szansa rozwoju”
oraz promocja
VII edycji
Raportu o stanie wsi
„Polska wieś 2012”

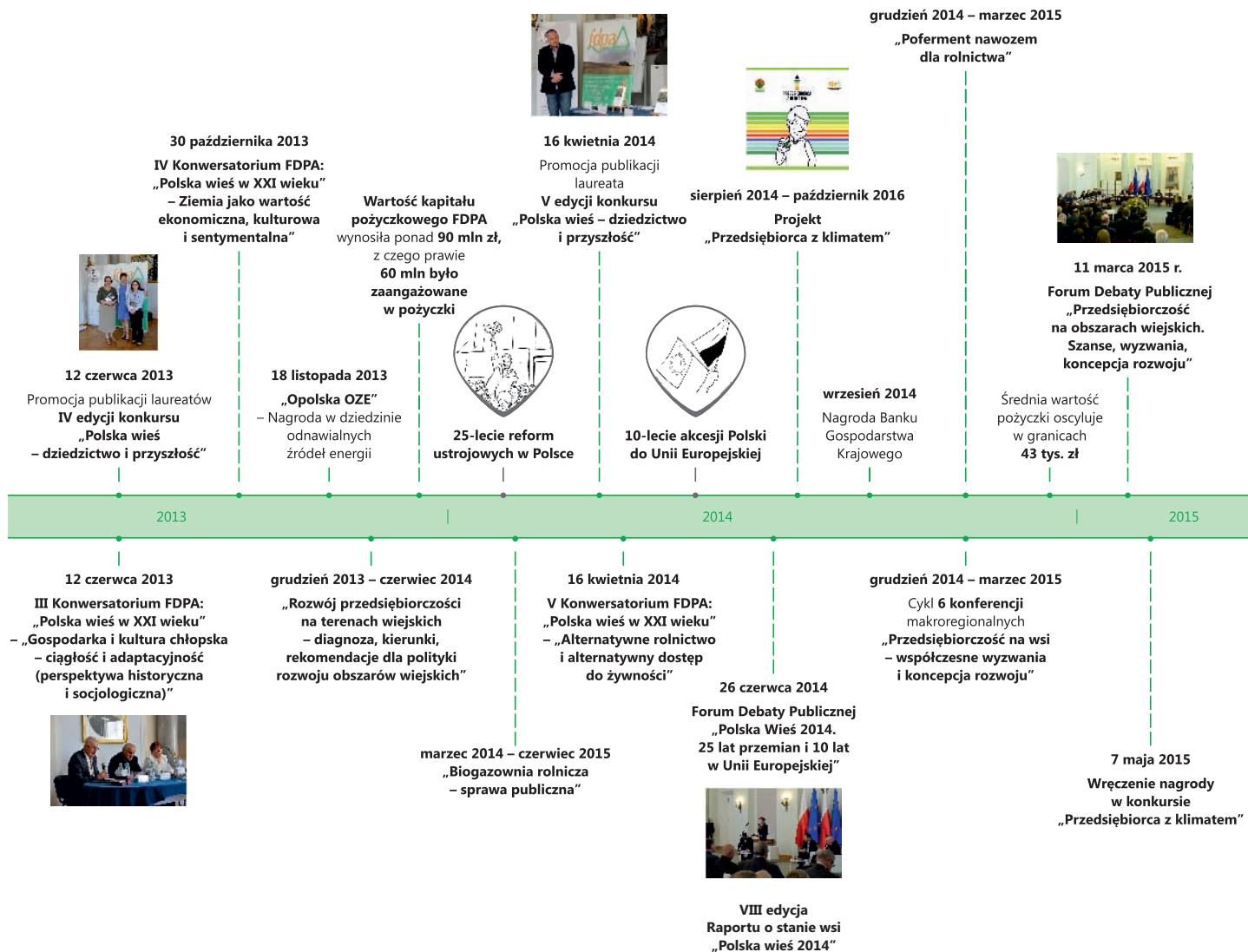
25 kwietnia 2012
II Konwersatorium FDPA:
„Polska wieś w XXI wieku”
– „Wieś jako środowisko
społeczne i kulturowe”

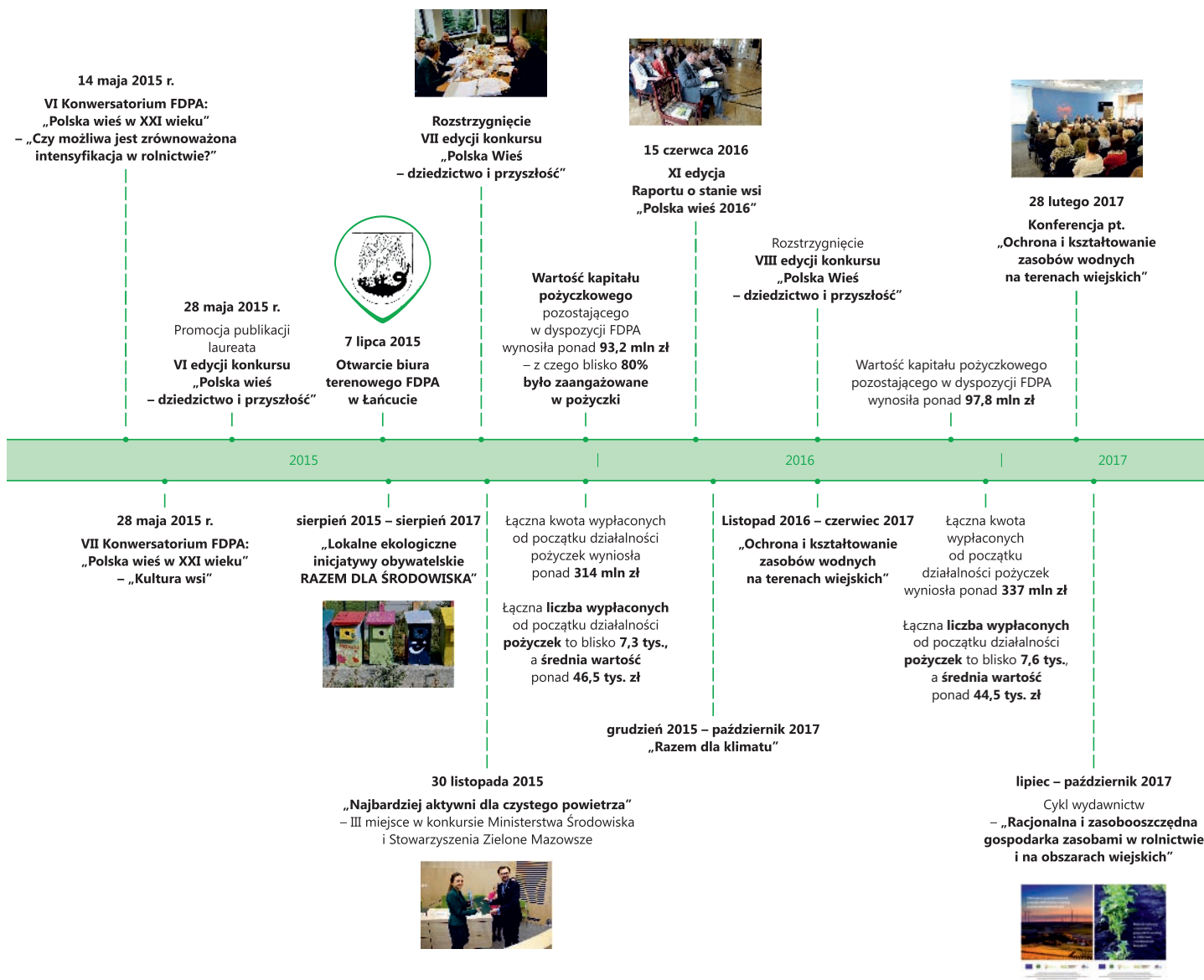

wrzesień 2012 – wrzesień 2014
„Biogazownie szansą dla rolnictwa
i środowiska – ogólnopolska kampania
edukacyjno-informacyjna”

2 kwietnia 2013
FDPA otwiera
biuro w Radomiu

7 stycznia 2018

30-lecie istnienia FDPA

29 marca 2018

Uroczystość wręczenia nagród

IX edycji Konkursu

„Polska wieś – dziedzictwo i przyszłość”

19 czerwca 2018

Uroczysty Jubileusz 30-lecia FDPA

Rozstrzygnięcie
IX edycji konkursu
„Polska Wieś
– dziedzictwo i przyszłość”

2017

2018

**Wartość kapitału
pożyczkowego FDPA**
wynosiła ponad 97 mln zł.
Ponad 70 mln zł było
zaangażowane w pożyczki.
Łączna liczba wypłaconych
od początku działalności
pożyczek to ponad 7,8 tys.,
a średnia wartość to 47 tys. zł.

Kwota wypłaconych od początku
działalności funduszu pożyczek,
wyniosła ponad 369 mln zł.

29 marca 2018

Konwersatorium FDPA
„Polska wieś w XXI wieku”
– „Dziedzictwo kulturowe
polskiej wsi”

19 czerwca 2018

X edycja
Raportu o stanie wsi
„Polska wieś 2018”

15 marca 2018

I edycja konkursu
fotograficznego
„Przedsiębiorczość wiejska”

DZIAŁALNOŚĆ STATUTOWA

„POLSKA WIEŚ 2018. RAPORT O STANIE WSI”

19 czerwca 2018 roku w Centralnej Bibliotece Rolniczej w Warszawie odbyła się prezentacja publikacji „Polska wieś 2018. Raport o stanie wsi” połączona z jubileuszem 30-lecia Fundacji na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa. Opracowanie i wydanie raportu od początku jest finansowane przez Fundację na Rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa. Każda edycja raportu stanowi samodzielną całość. „Polska wieś 2018. Raport o stanie wsi” to dziełko już z kolei edycja polsko-angielskiej publikacji prezentującej zmieniający się obraz polskiej wsi i rolnictwa.

W tegorocznym raporcie można odnaleźć odpowiedzi m.in. na pytania: jak zmienia się struktura ludności wsi, z czego żyje polska wieś i jaki jest zakres wiejskiego ubóstwa, jakie są główne problemy społeczne wsi i jak wygląda „polityczna mapa wsi”; na czym polegają główne przemiany w polskim rolnictwie, jak przebiegają procesy integracji europejskiej na obszarach wiejskich i jakie są tego rezultaty.

Ze względu na potrójnie rocznicowy charakter tegorocznej edycji raportu (10-lecie jego wydania, 30-lecia FDPA i 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości w 1918 r.), Raport o stanie wsi a.d. 2018 częściej odwołuje się do wątków historycznych, co jest to widoczne w kilku jego rozdziałach, a zwłaszcza ostatnim prezentującym długookresowe, 100-letnie tendencje w rozwoju polskiej wsi. Perspektywa historyczna pozwala lepiej zrozumieć zakres i efekty przemian, jakie przedstawia.

Najważniejsze przemiany społeczno-gospodarcze na obszarach wiejskich w świetle raportu „Polska Wieś 2018” przedstawili redaktorzy naukowcy raportu prof. dr hab. Jerzy Wilkin, Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN oraz dr Iwona Nurzyńska. Wnioski z raportu potwierdzają, że polska wieś zmniejsza dystanse rozwojowe dzielące ją od miasta, co obrazują najważniejsze wskaźniki charakteryzujące poziom rozwoju społeczno-gospodarczego, ale także upodabnianie się poglądów politycznych, aspiracji edukacyjnych, wzorców konsumpcji, czy sytuacji demograficznej dla wsi i reszty kraju. Wnioski na ten temat zostały również zawarte w syntezie.

W panelu dyskusyjnym poświęconym perspektywom rozwoju wsi w zjednoczonej Europie wzięli udział: dr hab. Wojciech Knieć, socjolog z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, dr Adam Tański, członek kapituły Europejskiego Funduszu Rozwoju Wsi oraz europosel dr Czesław Siekierski, przewodniczący Komisji Rolnictwa w Parlamencie Europejskim. Dyskusję uczestników poprowadziła red. Krystyna Naszkowska.

Dr Adam Tański stwierdził, że choć polskie rolnictwo od czasu opublikowania pierwszego „Raportu o stanie wsi” bardzo się zmieniło, to nadal przed rządem stoją poważne wyzwania. Nasza struktura agrarna zmieniała się niedostatecznie, zbyt mało jest średnich i dużych gospodarstw, a przeważają gospodarstwa, które niczego na rynek nie produkują. Prof. Wojciech Knieć zwracał uwa-

gę, że obraz wsi polskiej, jaki wyłania się z raportu, jest zaciemniony przez niewłaściwe definiowanie wsi. Jego zdaniem, tereny wiejskie położone wokół dużych miast, praktycznie są miejskimi przedmieściami, ze specyfiką charakterystyczna dla takich okolic. Dr Czesław Siekierski mówił o projekcie unijnego budżetu rolnego na lata 2021-27. Wedle europośła polscy rolnicy dostaną dopłaty obszarowe w podobnej wysokości jak na lata 2014-20. Natomiast znacznie będzie zmniejszony budżet spójności, bo o ok. 20 proc., co może się odbić na inwestycjach.

Prof. dr hab. J. Wilkin w podsumowaniu dyskusji, jeszcze raz podkreślił, że w całym 100-letnim okresie wolnej Polski, czas po wejściu Polski do UE w 2004 r. to najkorzystniejsze dla rolników i mieszkańców wsi lata w całej historii polskiej wsi i rolnictwa.

Po panelu dyskusyjnym prof. dr hab. Jerzy Wilkin wraz z Moniką Szymańską, prezes FDPA dokonali podsumowania 30 lat istnienia Fundacji na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa, jednej z najstarszych organizacji pozarządowych w Polsce, zapraszając zgromadzonych gości na uroczysty bankiet i jubileuszowy tort.

Prezentacja wyników raportu "Polska Wieś 2018. Raport o stanie wsi" połączona z promocją angielskiej wersji opracowania odbyła się również 28. listopada 2018 roku w Parlamencie Europejskim.

Spotkanie w Brukseli, prowadzone przez dr Czesława Siekierskiego, Przewodniczącego Komisji Rolnictwa, stało się miejscem prezentacji opracowania, ale również

okazją do dyskusji na temat perspektyw rozwoju wsi w Europie. Pośród zaproszonych gości znaleźli się m.in. europarlamentarzyści oraz przedstawiciele europejskich instytucji związanych z rolnictwem.

Podczas spotkania prof. dr hab. Jerzy Wilkin z Instytutu Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN zaprezentował najważniejsze zmiany społeczno-gospodarcze na obszarach wiejskich w kontekście omawianego raportu. Hasło „zrozumieć wieś” jest naczelnym metodologicznym i edytorskim kierunkowskazem. Wnioski z raportu potwierdzają, że polska wieś zmniejsza dystanse rozwojowe dzielące ją od miasta, co obrazują najważniejsze wskaźniki charakteryzujące poziom rozwoju społeczno-gospodarczego. Z kolei na temat wyników kompleksowych przeglądów polityk rozwoju obszarów wiejskich w kontekście Polski wypowiadał się dr Jose Enrique Garcilazo z Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju.

Podczas spotkania w Parlamencie polskie doświadczenia oraz wnioski i propozycje względem polityk rozwoju obszarów wiejskich prezentował dr Andrzej Hałasiewicz, Wiceprzewodniczący Rady Programowej FDPA.

Raport w dwóch wersjach językowych można pobrać ze strony internetowej www.fdpa.org.pl.

I EDYCJA KONKURSU FOTOGRAFICZNEGO „PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ WIEJSKA”

W minionym roku Fundacja na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa ogłosiła I edycję konkursu fotograficznego, dotyczącego polskiego rolnictwa i obszarów wiejskich. Tematem konkursu była "Przedsiębiorczość wiejska". Uczestnicy mogli zgłaszać maksymalnie trzy prace, zawierające do 10 zdjęć.

Konkurs cieszył się ogromnym zainteresowaniem. Autorami nadesłanych fotografii byli zarówno profesjonalni reportażyści, jak również i uczniowie szkół podstawowych, stawiający dopiero pierwsze kroki w fotografowaniu. Łącznie w I edycji konkursu fotograficznego nadesłano 177 zestawów prac, zawierających 763 zdjęcia. Pośród nadesłanych fotografii znajdowały się fotoreportaże, jak również pojedyncze ujęcia. Autorzy podejmowali różnorodną tematykę, prezentując przedsiębiorczość wiejską na terenie każdego z województw. Konkurs stał się sposobem promocji przedsiębiorczości na obszarach wiejskich, przy jednoczesnej promocji fotografii dokumentującej polską wieś.

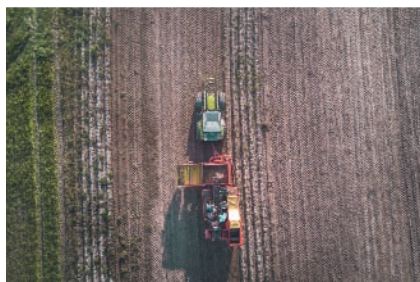
Laureaci:

- I miejsce – **Przemysław Czaja**
- II miejsce – **Szymon Bialic**
- III miejsce – *ex aequo* – **Klaudia Gumienna** oraz **Maciej Kwasizur**

Każdy z laureatów otrzymał nagrodę pieniężną w wysokości: 2000 zł – I miejsce, 1000 zł – II miejsce, 500 zł – III miejsce. Zwycięskie prace zaprezentowano w Centralnej Bibliotece Rolniczej w trakcie promocji publikacji „Polska wieś 2018. Raport o stanie wsi” połączonej z jubileuszem 30-lecia Fundacji na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa. Jedna ze zwycięskich fotografii, autorstwa p. Przemysława Czai, znajduje się na okładce „Polska wieś 2018. Raport o stanie wsi”. Nagrodzone zdjęcia prezentowane są również na naszej stronie internetowej: www.fdpa.org.pl.

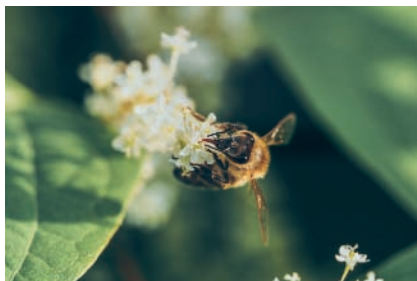

Przedsiębiorczość wiejska. Mała pasieka – pasja i życie. Autor: Maciej Kwasizur

Wsi spokojna. Wsi wesota. Autor: Przemysław Czaja

DZIAŁALNOŚĆ STATUTOWA

Jemu pszczoły miód dawają. Autor: Przemysław Czaja

Wypiek chleba z własnej mąki.
Autor: Klaudia Gumienna

Młyn, mąka i produkcja makaronu.
Autor: Klaudia Gumienna

RACJONALNA I ZASOBOOSZCZĘDNA GOSPODARKA W ROLNICTWIE I NA OBSZARACH WIEJSKICH. ZIEMIA

Okres realizacji: 1 maja - 31 października 2018

Źródło finansowania: Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie, Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020

Budżet projektu: 116,894,10 zł

Uczestnicy: rolnicy, doradcy rolni, pracownicy samorządów lokalnych

Partnerzy: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa Polskiej Akademii Nauk, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania Polskiej Akademii Nauk, Instytut Upraw Nawożenia i Gleboznawstwa Państwowy Instytut Badawczy, Fundacja Idealna Gmina

Przedmiotem projektu było przygotowanie i zorganizowanie seminarium oraz opracowanie, wydanie i dystrybucja publikacji pod tytułem „Ziemia ginącym i podlegającym degradacji zasobem rolnictwa i obszarów wiejskich”. Ziemia użytkowana rolniczo stanowi jeden z kluczowych zasobów, którego rezerwy niestety maleją w zaskakującym tempie. Według danych statystycznych grunty o wysokich walorach użytkowych przeznaczone są na cele niezwiązane z produkcją surowców rolno-

żywnościowych, pomimo tego, że powinny stanowić o potencjale wytwórczym całego sektora rolnego, pełnić kluczową rolę w zrównoważonym rozwoju kraju. Konieczne jest zatem podejmowanie działań ograniczających ubytek dobrych gleb z produkcji rolnej.

W dniu 11 czerwca 2018 Fundacja na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa zorganizowała w Centrum Szkoleniowym „Zielna” seminarium pn. „Ziemia ginącym i podlegającym degradacji zasobem rolnictwa i obszarów wiejskich”, realizowane jako część projektu „Racjonalna i zasobooszczędna gospodarka w rolnictwie i na obszarach wiejskich. Ziemia”. Było okazją do przedstawienia zagadnienia i dyskusji nad problemem ubywających zasobów ziemi rolniczej i ich efektywnego i zrównoważonego wykorzystania. Jako pierwszy z prelegentów przemawiał **prof. dr hab. Jerzy Wilkin**, z Instytutu Rozwoju Wsi i Rolnictwa Polskiej Akademii Nauk, który przygotował wystąpienie na temat wykorzystania ziemi do celów rolniczych, wskazując na związane z tym problemy i zagrożenia. Wiele uwagi poświęcił zagadnieniom zmniejszania się obszaru ziemi rolniczej w Polsce oraz procesom porzucania ziemi, podkreślając, że ziemię należy traktować jako dobro wielofunkcyjne. Wskazywał również konieczność wprowadzenia polityki wykorzystania ziemi rolniczej (land use policy). Kolejna głos zabrała **dr Tamara Jadczyzyn**, reprezentująca Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa Państwowy Instytut Badawczy. Podejmując temat roli gleb w procesie adaptacji do zmian klimatu, mocno akcentowała temat sekwestracji węgla, podkreślając, że gleba jest istotnym ogniwem w obiegu CO₂ i N₂O w środowisku. Dr T. Jadczyzyn wskazała, że niewłaściwe użytkowanie gleb może powodować emisję znaczących ilości gazów cieplarnianych. Wyszczególniała też katalog działań zwiększających sekwestrację węgla i ograniczających emisję gazów z rolnictwa. **Prof. dr hab. Jerzy Bański** z Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania Polskiej Akademii Nauk

przedstawił referat na temat realiów planowania przestrzennego na poziomie regionalnym i lokalnym. Wskazywał na fakt, że żywiłowy rozwój gospodarczy w Polsce stawia liczne wyzwania przed polityką przestrzennego zagospodarowania. **Dr inż. Jarosław Taszakowski** z Krakowskiego Biura Geodezji i Terenów Rolnych w Krakowie i Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie podczas swojego wystąpienia wskazywał, że postępowania scaleniowe są realną metodą poprawy wadliwej struktury przestrzennej gospodarstw rolnych. Zaprezentował też katalog dobrych praktyk z terenu województwa małopolskiego. Kończącą dyskusję poprowadził **dr Andrzej Hałasiewicz**. Podczas polemiki starano znaleźć się odpowiedź na pytania o to jaka powinna być polityka wykorzystania ziemi, gwarantująca zachowanie zasobów ilościowych i jakościowych oraz dobrze służąca rozwojowi obszarów wiejskich. Kolejnym elementem projektu była publikacja pod nazwą „Ziemia ginącym i podlegającym degradacji zasobem rolnictwa i obszarów wiejskich”, wydana w nakładzie 7000 egz. i rozesłana do wszystkich gmin wiejskich i miejsko-wiejskich, a także ośrodków, które mają wpływ na zagospodarowanie ziemi rolniczej i uczestniczą w kształtowaniu polityki przestrzennej. W opracowaniu autorzy zwracają uwagę na wielofunkcyjny charakter i znaczenie ziemi użytkowanej rolniczo, szczególnie w wymiarze ekonomicznym, w tym bezpieczeństwa żywnościowego, środowiskowego i klimatycznego. Z drugiej strony wskazują również na zagrożenia związane z doraźną, krótkofalową polityką przestrzenną i nieprzemyślanym wyłączaniem gruntów z użytkowania rolniczego i leśnego. Opracowanie można bezpłatnie pobrać z biblioteki zamieszczonej na stronie www.fdpa.org.pl

OGRANICZENIE ZANIECZYSZCZENIA AZOTEM POCHODZENIA ROLNICZEGO METODĄ POPRAWY JAKOŚCI WÓD

Okres realizacji: maj – październik 2018 (projekt KSOW),
sierpień 2018 – maj 2021 (projekt NFOŚiGW)

Źródło finansowania (KSOW): Europejski Fundusz Rolny
na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestu-
jąca w obszary wiejskie, Instytucja Zarządzająca Progra-
mem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 –
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Operacja współfinan-
sowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Krajowej
Sieci Obszarów Wiejskich Programu Rozwoju Obszarów
Wiejskich na lata 2014–2020.

Źródło finansowania (NFOŚiGW): Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Budżet projektu: 101.480,00 zł (KSOW), 1 126.133,00 zł
(NFOŚiGW)

Uczestnicy: rolnicy, doradcy rolni, pracownicy samo-
rządów lokalnych

Partnerzy (KSOW): Kujawsko-Pomorski Ośrodek
Doradztwa Rolniczego w Minikowie, Opolski Ośrodek
Doradztwa Rolniczego w Łosiowie, Lubelski Ośrodek
Doradztwa Rolniczego w Końskowoli

Partnerzy (NFOŚiGW): Wojewódzkie Ośrodki Doradz-
twa Rolniczego, Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwi-
nowie, Instytut Zootechniki Państwowy Instytut Badaw-
czy w Balicach

Głównym założeniem projektu „Ograniczenie zanieczyszczenia azotem pochodzenia rolniczego metodą poprawy jakości wód” realizowanego przez Fundację na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa jest pomoc w rozwiązaniu problemu zanieczyszczenia wód azotem pochodzenia rolniczego.

W krajach Unii Europejskiej obowiązuje tzw. dyrektywa azotanowa, której celem jest zmniejszenie zanieczyszczenia wód spowodowanego lub wywołanego przez azotany, pochodzące ze źródeł rolniczych. Polskie rolnictwo jest także zmuszone, na niespotykaną dotąd skalę, podjąć działania w zakresie ochrony wód przed niekorzystnymi, w tym zdrowotnymi skutkami rozpraszania związków biogenych do gleb i wód.

W lipcu 2018 r. wszedł w życie Program działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu. Program zobowiązuje wszystkich rolników do przestrzegania określonych w nim wymogów dotyczących warunków przechowywania nawozów naturalnych, okresów, dawek, sposobów nawożenia, czy prowadzenia dokumentacji zabiegów agrotechnicznych związanych z nawożeniem. Dlatego konieczne są działania, które uświadomią rolnikom wagę problemu i przygotowują ich do wprowadzenia zmian w gospodarce nawozami i kontrolowania odpływu azotu ze źródeł rolniczych. Szczególnie ważnym ogniwem

w przekazywaniu wiedzy rolnikom są doradcy rolni, zarówno służby publiczne jak i prywatne, którzy wymagają odpowiedniego przygotowania w kontekście nałożonych na nich obowiązków i zmian prawa wodnego. Dlatego w projekcie przewidziano działania, które przygotowują ich do pracy z rolnikami.

Pierwszym z nich była publikacja, pt. „Ograniczenie zanieczyszczenia azotem pochodzenia rolniczego metodą poprawy jakości wód”, sfinansowana ze środków Unii Europejskiej, funduszu Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020. Poradnik przygotowany został przez zespół ekspertów, wśród których znaleźli się: dr hab. Renata Gaj, dr Tamara Jadczyńska, Beata Jurga, prof. dr hab. Stanisław Kaniszewski, dr Jerzy Kozyra, Marek Krysztoforowski, dr hab. Marek Piesza, Dariusz Pomykała, Mateusz Sękowski, dr Piotr Skowron, prof. dr hab. Waldemar Treder, dr inż. Witold Jan Wardal, dr inż. Rafał Wawer i pod redakcją naukową prof. Jacka Walczaka.

W opracowaniu przedstawiono problem, jakim jest skażenie wód zanieczyszczeniami pochodzącymi z rolnictwa, zwłaszcza intensywniej hodowli zwierząt i nieprawidłowej gospodarki nawozowej, najnowsze regulacje prawne i wynikające z nich obowiązki dla rolników oraz przykłady rozwiązań ograniczających odpływ azotanów pochodzenia rolniczego, służące ochronie środowiska, a zwłaszcza zasobów wodnych. Poradnik, wydany w nakładzie 5000 egzemplarzy trafił do Ośrodków Doradztwa Rolniczego i stanowi jedną z pomocy edukacyjnych, wspomagających wdrażanie Programu działań mających

na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu, nowego Prawa wodnego i Dyrektywy Azotanowej. Publikację można pobrać ze strony www.fdpa.org.pl/azot.

Drugi etap projektu „Ograniczenie zanieczyszczenia azotem pochodzenia rolniczego metodą poprawy jakości wód” jest finansowany ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

7 listopada 2018 roku odbyła się konferencja, która miała za zadanie uświadomić wpływ rolnictwa na jakość zasobów wodnych w Polsce, a także była okazją prezentacji stanowisk i opinii na temat Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu.

W konferencji wzięli udział przedstawiciele resortów odpowiedzialnych za przygotowanie i wdrażanie tzw. Programu azotanowego, instytucji kontrolujących rolników czyli ARiMR i WIOŚ, liczni przedstawiciele doradztwa rolniczego, izb rolniczych, związków branżowych, producenci, przedstawiciele świata nauki (IUNG, UP Poznań, UP Lublin, IZ Balice, ITP) oraz rolnicy.

Niewątpliwie nowa sytuacja w rolnictwie, spowodowana wprowadzeniem niespotykanych wcześniej, ogólnokrajowych regulacji w ochronie środowiska oraz związanych z nimi mechanizmów kontrolnych, jest wciąż przedmiotem żywego zainteresowania wszystkich zaangażowa-

nych stron. Wychodząc naprzeciw nowym regulacjom niezbędne jest dalsze podjęcie skutecznych działań edukacyjnych, umożliwiających prezentację przykładów praktycznych działań, koniecznych i możliwych do zastosowania w poszczególnych typach gospodarstw.

Tym samym, podejmowane przez FDPA działania, w dalszym etapie realizacji projektu, odpowiadają na pilne potrzeby informacyjne w tym zakresie.

Będą one miały formę konferencji regionalnych (m.in. w Białymstoku, Skierniewicach) 12 szkoleń dla min. 300 doradców rolnych (styczeń-luty 2019: Kielce, Olsztyn, Białystok, Lublin, Poznań, Kalisz, Siemczyno, Gdańsk, Brwinów, Wrocław, Toruń, Kraków), 150 warsztatów dla min. 3750 rolników i mieszkańców wsi, materiałów edukacyjnych (film instruktażowy, ulotki informacyjne, tablice edukacyjne, materiały dla doradców do pracy z rolnikami) i artykułów w prasie branżowej, mających na celu popularyzację zagadnień tematycznych projektu, a ich realizacja potrwa do 2020 roku.

E-ZASOBY

Okres realizacji: luty 2017 – październik 2018

Źródło finansowania: Europejski Fundusz Społeczny, dotyczący Osi priorytetowej: II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji i został podjęty w ramach Działania: 2.15 Kształcenie i szkolenie zawodowe dostosowane do potrzeb zmieniającej się gospodarki.

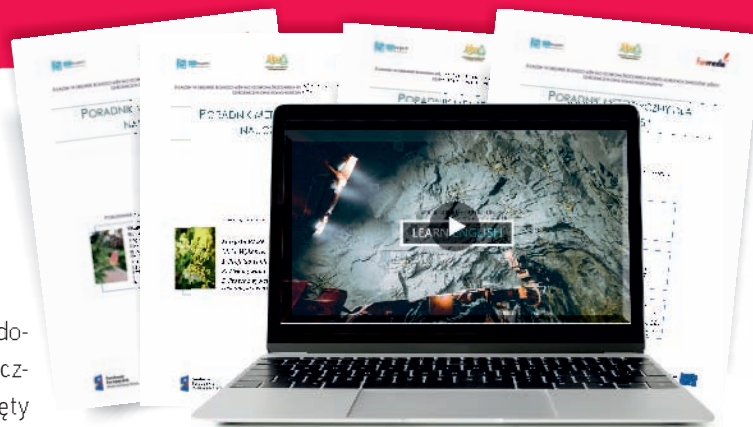
Budżet projektu: 1 495 440,00 zł

Uczestnicy: nauczyciele języka obcego zawodowego, uczniowie szkół prowadzących nauczanie zawodowe

Partnerzy: Eduexpert Sp. z o.o., Funmedia Sp. z o.o.

Fundacja na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa wraz z partnerami zrealizowała trwający od 2017 roku projekt pn. „E-zasoby w obszarze rolniczo leśnym z ochroną środowiska w dwóch grupach zawodów: leśno-ogrodniczym oraz rolno-hodowlanym”. Fundacja zdecydowała się realizować przedsięwzięcie ze względu na dostrzeżenie problemu braku nowoczesnych materiałów dydaktycznych, które znacząco ułatwiłyby nauczycielom prowadzenie zajęć z języka obcego zawodowego, wpisując się tym samym do realizacji celu szczegółowego Osi priorytetowej II Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, polegającej na zwiększeniu wykorzystania zmodernizowanych treści, narzędzi i zasobów wspierających proces kształcenia zawodowego.

W ramach projektu zespół ekspertów przygotował 10 pakietów multimedialnych (e-zasobów) w obszarze rolniczo-leśnym z ochroną środowiska w dwóch grupach zawodów:

leśno-ogrodniczym oraz rolno-hodowlanym. Każdy z pakietów zawierał film z aktorami, animację z lektorem, animację bez dźwięku, ćwiczenia sprawdzające, dokumenty hipertekstowe, słownik, gry dydaktyczne oraz rysunki z opisami. Do każdego pakietu przygotowany został poradnik metodyczny wykorzystujący e-zasoby w toku nauczania, zawierający przykładowe scenariusze zajęć. Z przygotowanych przez FDPA e-zasobów do 10 obszarów zawodowych w języku angielskim będą mogli skorzystać nauczyciele języka obcego i uczniowie szkół prowadzących nauczanie w zawodach takich jak: rolnik, technik rolnik, technik agrobiznesu, florysta, ogrodnik, technik ogrodnik, technik architektury krajobrazu, technik ochrony środowiska, technik geolog, technik leśnik, operator maszyn leśnych, technik weterynarii, jeździec, technik hodowca koni, rybak śródlądowy, technik rybactwa śródlądowego, pszczelarz.

E-zasoby są opracowywane zgodnie z metodyką nauczania języków obcych oraz z obowiązującymi przepisami prawa oświatowego. Poza wartością merytoryczną materiały posiadają formę graficzną, opartą o nowoczesne technologie multimedialne. Przystępna platforma nauczania ułatwia przyswajanie wiedzy i umożliwia wyko-

rzystanie w nauczaniu języka obcego elementów edukacji medialnej i e-learningu. Te nowoczesne i posiadające ciekawą formę graficzną środki dydaktyczne można wykorzystać do praktycznego nabywania kluczowych umiejętności, takich jak: mówienie, czytanie, słuchanie, pisanie, znajomość struktur leksykalno-gramatycznych. Z opracowanych w ramach projektu zasobów można skorzystać również do nauki samego słownictwa, gramatyki, ale też poprawnej wymowy.

E-zasoby zawierają zróżnicowane materiały pod względem stopnia trudności, pracochłonności i czasochłonności. Zarówno uczeń, jak i nauczyciel, mają swobodę w poruszaniu się w e-zasobach i doborze takich materiałów, które będą korespondowały z umiejętnościami, zdolnościami i tempem pracy. Opracowane e-zasoby zawierają m.in. filmy z aktorami, hiperteksty, zestawy ćwiczeń, animacje, dialogi, gry dydaktyczne i słowniki. Uczeń może doskonalić swoje umiejętności w zakresie języka angielskiego branżowego według własnych potrzeb. Nauczyciel zaś ma wyboru szerokiej gamy materiałów, z których może korzystać uwzględniając stopień opanowania języka angielskiego ogólnego oraz branżowego przez swoich uczniów, ich zdolności, możliwości i umiejętności. E-zasoby do nauczania języka obcego ukierunkowanego zawodowo zostały zaplanowane według koncepcji programu nauczania funkcjonalno-sytuacyjnego. Osią programu są typowe sytuacje komunikacyjne, charakterystyczne dla środowiska pracy danego zawodu. Pośród poruszanych zagadnień znalazły tematy, które posiadają praktyczne odniesienie do sytuacji zawodowych, np. komunikacja z klientem, kolegami z pracy, czytanie instrukcji obsługi,

wydawanie poleceń, rozwiązywanie problemów na stanowisku pracy, ustalanie terminów, korespondencja wewnętrzna i zewnętrzna, prezentacja pracy w grupie. Do każdego z 10 e-zasobów FDPA dodatkowo opracowała poradniki metodyczne, skierowane do nauczycieli języka angielskiego, którzy nauczają języka obcego jako branżowego w wymienionych zawodach. Poradniki oprócz części metodycznej zawierają po 10 przykładowych scenariuszy prowadzenia zajęć z wykorzystaniem e-zasobów, wraz z ćwiczeniami i zadaniami domowymi, a także testy sprawdzające wiedzę. Zaproponowane w poradnikach metody dydaktyczne, wśród których znalazły się m.in. mapa mentalna, burza mózgów, metoda dramy, quizu, ćwiczeń praktycznych z użyciem komputera, ćwiczeń słownikowo-leksykalnych są propozycją, zaś ich dobór zależy od nauczyciela, który wie, jakie są warunki do realizacji zajęć dydaktycznych, zna możliwości i zdolności swoich uczniów.

Zalecane jest, aby materiały wykorzystywać po pierwszym roku nauki przedmiotów zawodowych. Zapewniają one elastyczność i indywidualizację w procesie kształcenia, tzn. zarówno nauczyciel, jak i uczeń mogą korzystać selektywnie z proponowanych materiałów, ponadto nauczyciel może wybierać te zadania i ćwiczenia, które są odpowiednie dla poziomu wiedzy i umiejętności uczniów. Nauczyciel może je też modyfikować, dobierając je do potrzeb grupy. W przygotowanych poradnikach, poza tymi zadaniami, które zalecił i zrealizował na lekcji nauczyciel, uczeń może sięgać po wybrane zagadnienia, ćwiczenia według własnych potrzeb. Materiały niebawem będą dostępne na platformie: epodreczniki.pl

KONKURS „POLSKA WIEŚ – DZIEDZICTWO I PRZYSZŁOŚĆ”

Okres realizacji: grudzień 2017 – listopad 2018

Źródło finansowania: środki własne Fundacji

Uczestnicy: mieszkańcy wsi, przedstawiciele świata nauki, studenci, dziennikarze, regionaliści, publicyści

Patronat honorowy: Polski Komitet ds. UNESCO

Patronat medialny: KulturaLudowa.pl;

WitrynaWiejska.org.pl

Fundacja na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa już od 10 lat ogłasza konkurs „Polska wieś – dziedzictwo i przyszłość” na prace dotyczące polskiego rolnictwa i obszarów wiejskich.

Polska wieś i rolnictwo są istotną częścią naszej tożsamości. Szczególną ich wartością jest dziedzictwo kulturowe, na które składają się dorobek materialny i duchowy poprzednich pokoleń oraz dorobek naszych czasów. Dziedzictwo polskiej wsi to nie tylko architektura, sztuka, ale także tradycyjne obrzędy, zwyczaje oraz formy gospodarowania (sposoby uprawy, tradycyjne gatunki hodowanych zwierząt i uprawianych roślin). Niewiele z tych elementów przetrwało i zachowało się dla przyszłych pokoleń. Dlatego tak ważne są działania, których celem jest ochrona spuścizny po naszych przodkach.

W skład Kapituły wchodzi wybitni naukowcy, zaangażowani w promocję polskiego rolnictwa i dorobku kulturo-

wego wsi. Wśród jej członków znajdują się: prof. dr hab. Jerzy Wilkin (przewodniczący Kapituły), dr Andrzej Hałasiewicz, dr Dorota Klepacka-Sulima, dr Barbara Perepeczko, prof. dr hab. Józef Styk oraz prof. dr hab. Roch Sulima, prof. Izabella Ryłska. Zgodnie z regulaminem laureaci otrzymują nagrody pieniężne w wysokości 5 tys. zł oraz możliwość wydania nagrodzonej pracy, w nakładzie ustalonym przez Kapitułę Konkursu, w Wydawnictwie Naukowym Scholar.

W dniu 29 marca 2018 roku w Przedstawicielstwie Komisji Europejskiej w Polsce odbyła się uroczystość wręczenia nagród IX edycji konkursu połączona z Konwersatorium FDPA „Polska wieś w XXI wieku – dziedzictwo kulturowe polskiej wsi”, wpisanym w kalendarz wydarzeń Europejskiego Roku Dziedzictwa Kulturowego 2018. Uczestników spotkania powitali dr Marek Prawda,

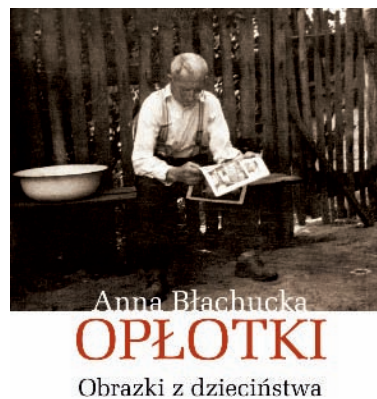
Dyrektor Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej w Polsce oraz Monika Szymańska, prezes FDPA. W dalszej kolejności prof. dr hab. Jerzy Wilkin, przewodniczący Rady Fundacji wręczył nagrody i podsumował IX edycję konkursu. Zwycięska praca „Opłotki. Świętokrzyskie opowieści” została zaprezentowana przez autorkę – Annę Błachucką oraz dr hab. Marię Barbarę Styk, prof. emerytowaną KUL. Podczas konserwatorium wykład na temat ruchliwości przestrzennej mieszkańców gminy podmiejskiej, wyzwani dla poczucia tożsamości i ochrony dziedzictwa kulturowego wygłosiła dr Magdalena Sternicka-Kowalska, z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego z Olsztyna.

W X edycji konkursu „Polska wieś – dziedzictwo i przyszłość”, trwającej do 31 lipca 2018 roku zgłoszono 17 prac (9 w pierwszej kategorii i 8 w kategorii drugiej). Autorami nadesłanych opracowań konkursowych byli nie tylko przedstawiciele świata nauki, ale także studenci badający zjawiska społeczne, regionaliści i pasjonaci historii, którzy z zapałem opisują tradycje polskiej wsi z różnych regionów kraju. Pośród opracowań znalazły się prace magisterskie i doktoraty, monografie wsi, cenne wspomnienia, osobiste refleksje i powieści. Najwięcej prac nadesłano z województwa wielkopolskiego.

W kategorii pierwszej, obejmującej prace naukowe, popularno-naukowe i inne prezentujące szczególnie inspirujące i innowacyjne spojrzenie na problematykę rozwoju wsi nagrodę główną przyznano pani Elwirze Wilczyńskiej za pracę pt. „Diabli z czubami” – Niemcy oczami polskich chłopów w XIX i na początku XX wieku. Zdaniem prof. Rocha Sulimy jest to praca pionierska w nauce polskiej

ze względu na podjętą problematykę. Podobną opinię na temat opracowania wyraziła prof. Izabella Rylska, doceniając wartość poznawczą pracy, jak również podkreślając elegancję narracji zastosowanej przez autorkę. Wyróżniono też pracę pani Pauli Mikołajczyk pt. „Sytuacja finansowa gospodarstw ogrodniczych w Polsce”.

W kategorii drugiej, w której złożono prace prezentujące dorobek kulturowy kraju i regionu, opisujące inicjatywy lokalne, dziedzictwo historyczne wsi (monografie wsi, archiwalne zbiory zdjęć stanowiące element dokumentacji, pamiętniki) nie przyznano nagrody głównej. Wyróżniono natomiast pracę pani Haliny Niziołek pt. „A nam się śniło latanie!”. Wyrażamy nadzieję, że książka pani Elwiry Wilczyńskiej stanie się interesującą lekturą dla Czytelników poszukujących ciekawych informacji związanych z tematyką kulturowego dziedzictwa polskiej wsi, relacji polsko-niemieckich i stereotypów. Uroczyste wręczenie konkursowych nagród i prezentację wydanej książki zaplanowano na czerwiec 2019 roku.

KONWERSATORIUM „POLSKA WIEŚ W XXI WIEKU” – „DZIEDZICTWO KULTUROWE POLSKIEJ WSI”

Okres realizacji: marzec 2018

Źródło finansowania: środki własne Fundacji

Uczestnicy: mieszkańcy wsi, przedstawiciele świata nauki, studenci, dziennikarze, regionaliści, publicyści

Wydarzenie zostało wpisane w kalendarz wydarzeń Europejskiego Roku Dziedzictwa Kulturowego 2018

Począwszy od 2011 roku FDPA organizuje konwersatoria z serii „Polska wieś w XXI wieku”, dotyczące wybranych problemów polskiej wsi i stanowiące uzupełnienie dla publikowanych przez FDPA raportów o stanie polskiej wsi, które są wydawane od 2000 roku. Inspiracją do wyboru tematów są również prace nadsyłane na konkurs „Polska wieś – dziedzictwo i przyszłość”, który jest organizowany przez Fundację od 2009 roku. Głównymi celami konkursu są: promocja polskiego rolnictwa, dziedzictwa kulturowego oraz wzbogacenie publicznej debaty na temat polskiej wsi.

Konwersatorium FDPA „Polska wieś w XXI wieku” – „Dziedzictwo kulturowe polskiej wsi”, zorganizowane w dniu 29 marca w Przedstawicielstwie Komisji Europejskiej w Polsce zostało wpisane w kalendarz wydarzeń Europejskiego Roku Dziedzictwa Kulturowego 2018. W konwersatorium udział wzięli: dr Marek Prawda, Dyrektor Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej w Polsce, który wraz z Moniką Szymańska, Prezes Zarządu

FDPA rozpoczął spotkanie, prof. dr hab. Jerzy Wilkin, dr hab. Maria Barbara Styk, prof. emerytowany KUL, Anna Błachucka, autorka książki „Opłotki. Świętokrzyskie opowieści”, jak również dr Magdalena Sternicka-Kowalska, prezentująca temat „Ruchliwość przestrzenna mieszkańców gminy podmiejskiej – wyzwania dla poczucia tożsamości i ochrony dziedzictwa kulturowego”.

W listopadzie 2018 roku FDPA otrzymała od Międzynarodowego Centrum Kultury, polskiego koordynatora ERDK dyplom uznania za zaangażowanie i wkład w ochronę i promocję dziedzictwa kulturowego poprzez realizację projektu objętego patronatem ERDK 2018.

DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA

Program Pożyczkowy FDPA

Fundusz pożyczkowy FDPA został utworzony na początku lat 90-tych minionego wieku. Jego głównym celem było wsparcie społeczności wiejskiej w okresie transformacji gospodarczej, które mocno oddziaływały na sektor rolny. Ówczesnym władzom Fundacji mocno zależało na tym, aby w nowej rzeczywistości dostosować polskie rolnictwo do funkcjonowania w ramach struktur Unii Europejskiej. Dostrzegano konsekwencje prywatyzacji państwowych gospodarstw rolnych i problemy z rozwojem pozarolniczej aktywności zawodowej na obszarach wiejskich. Fundacja, odpowiadając na potrzeby ówczesnych warunków, postanowiła skoncentrować się na promowaniu przedsiębiorczości i tworzeniu pozarolniczych miejsc pracy na wsi i w małych miastach. Za najistotniejsze uznano pomoc mieszkańcom gmin wiejskich i miejsko-wiejskich w przekwalifikowaniu się i zdobywaniu nowych umiejętności, wsparciu poprzez szkolenia, usługi doradcze, dotacje, jak również pożyczki na rozpoczęcie pozarolniczej działalności gospodarczej.

Dzięki dofinansowaniu Polsko-Amerykańskiego Funduszu Przedsiębiorczości, Caritasverband Deutschland oraz Levi Strauss Corporation, wynoszącemu 3 mln złotych powstał pierwszy w Polsce mikro-pożyczkowy program FDPA, obsługujący obszary wiejskie województw: małopolskiego, podlaskiego, mazowieckiego i zachodniopomorskiego. Wraz z rozwojem FDPA sukcesywnie pozyskało dodatkowe fundusze od licznych krajowych, zagranicznych i międzynarodowych organizacji i instytucji, w tym również od Unii Europejskiej, dzięki czemu

możliwe stało się trwające nieprzerwanie od ponad 30 lat wsparcie dla polskich przedsiębiorców.

Obecnie oferta Funduszu Pożyczkowego FDPA jest kierowana do wszystkich przedsiębiorców z sektora MSP, zarówno do firm, które prowadzą swoją działalność od dłuższego czasu, jak i tych, które nie mają jeszcze doświadczenia, tzw. start-upów. Główne cele realizowanych przez FDPA programów to: zachęcanie do zakładania i rozwijania własnych firm, pomoc w prowadzeniu działalności gospodarczej, zapewnienie źródeł finansowania firmowych planów rozwoju, pomoc w podnoszeniu konkurencyjności oraz tworzenie nowych miejsc pracy.

FDPA oferuje wsparcie finansowe w formie niskooprocentowanych pożyczek, nie tylko o charakterze inwestycyjnym, obrotowym i odpowiadającym na doraźne potrzeby finansowe drobnych firm, ale w dużej mierze FDPA dostarcza również aspekt edukacyjny, ponieważ wsparcie jest kierowane między innymi do osób, które dotychczas nie korzystały z zewnętrznych źródeł finansowania.

Działalność pożyczkowa FDPA jest prowadzona za pośrednictwem sześciu biur terenowych, zlokalizowanych na terenie województw: mazowieckiego (w Płocku, Siedlcach i Radomiu), podlaskiego (w Zambrowie), zachodniopomorskiego (w Połczynie Zdroju) oraz małopolskiego (w Nowym Sączu).

Rok 2018 był dla nas czasem intensywnej pracy nad realizacją projektów pożyczkowych dofinansowanych przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych na lata 2007-2013 oraz 2014-2020.

Rozpoczęliśmy realizację następujących projektów :

- **Instrumenty Finansowe dla mazowieckich MŚP – Pożyczka duża** – dofinansowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020
- **Zintegrowany program wsparcia instrumentów finansowych w Małopolsce** – dofinansowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020

kontynuowaliśmy realizację następujących projektów:

- **Fundusz Pożyczkowy Janosik** – dofinansowany w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego.
- **Fundusz Pożyczkowy Sami Swoi** – dofinansowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla woj. podlaskiego.
- **Fundusz Pożyczkowy MIŚ** – dofinansowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla woj. mazowieckiego.

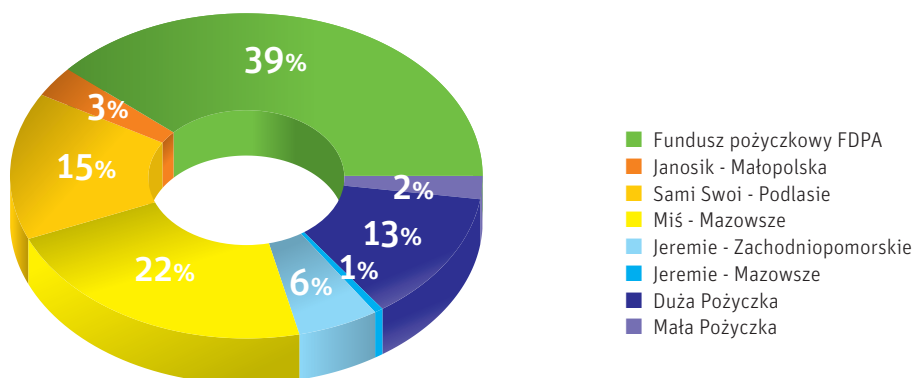
oraz zakończyliśmy realizację projektu:

- **Fundusz Pożyczkowy dla Województwa Zachodnio-pomorskiego w ramach inicjatywy JEREMIE** – dofinansowany w 2013 roku kwotą 5 mln w formie pożyczki globalnej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla woj. zachodniopomorskiego.

Źródła finansowania Funduszu Pożyczkowego FDPA

Na koniec 2018 r. wartość kapitału pożyczkowego pozostającego w dyspozycji FDPA wynosiła prawie 99 mln zł. Z czego ponad 81 mln zł, a więc 82%, zaangażowane było w pożyczki. Współczynnik strat wynosił 0,26% przy łącznej kwocie wypłaconych od początku działalności funduszu pożyczek, wynoszącej ponad 414 mln zł. Łączna liczba wypłaconych od początku działalności pożyczek to ponad 8 tys., a średnia wartość to 51 tys. zł.

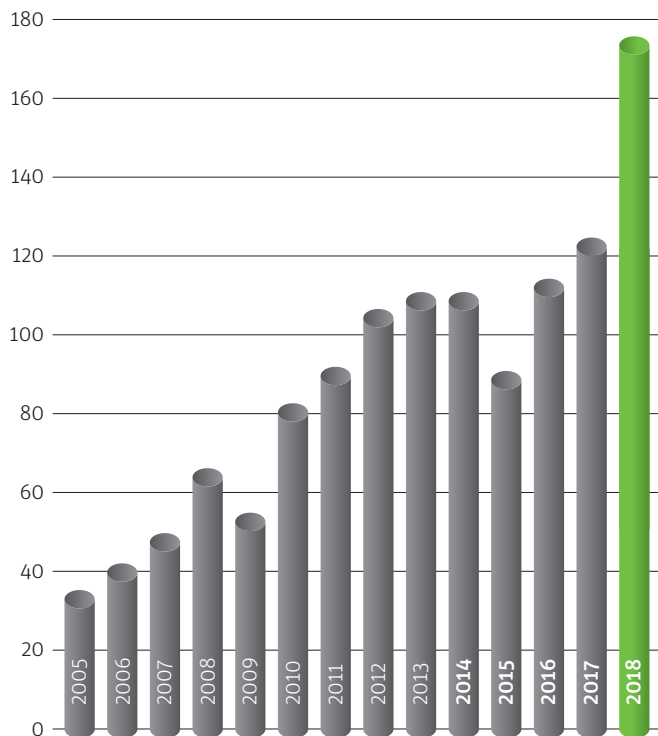
Środki pozyskane z Regionalnych Programów Operacyjnych na lata 2007-2013 oraz 2014-2020, podobnie, jak to miało miejsce w latach ubiegłych, nadal stanowią ponad 60% kapitału pożyczkowego. Posiadają one jednak charakter zwrotny – ich zwrot będzie następował sukcesywnie.

Rys. 1. Struktura kapitału pożyczkowego.

Średnia wartość pożyczki

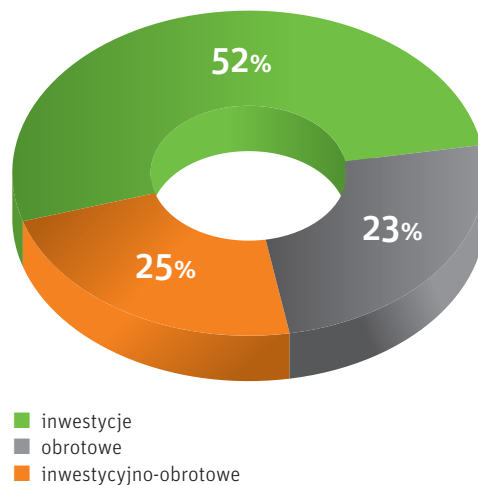
W 2018 r. wypłaciliśmy 262 pożyczek na łączną kwotę ponad 45,4 mln zł. Oznacza to wzrost akcji pożyczkowej, przy porównaniu ogólnej wartości wypłaconych pożyczek w stosunku do roku 2017 o 42,7%. W analizowanym okresie wzrosła średnia wartość pożyczek wypłaconych z 122,4 tys. zł w 2017 r. do 173,3 tys. zł w roku 2018 (wzrost o 41,6%).

Rys. 2. Średnia wartość pożyczki w tys. zł.

Cel pożyczki

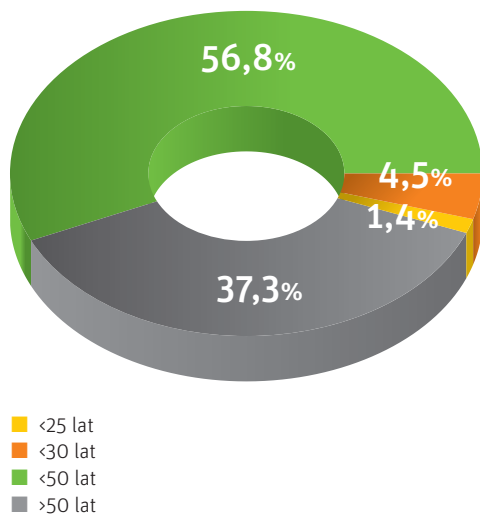
Pożyczki na cele inwestycyjne dominowały wśród form wsparcia finansowego, wypłaconych w 2018 r. Stanowiły one 41% wszystkich udzielonych przez FDPA pożyczek. Na pożyczki mieszane, a więc finansujące zarówno cele obrotowe, jak i inwestycje, przeznaczono 31%, a na pożyczki obrotowe – 28% kapitału wypłaconego ogółem w 2018 r.

Rys. 3. Cel pożyczki.

Wiek pożyczkobiorcy

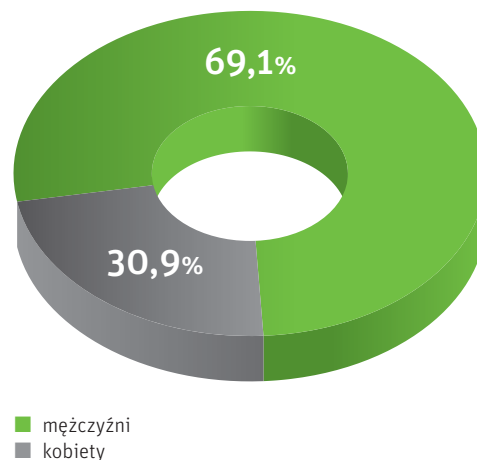
Podobnie jak w latach ubiegłych dominującą grupą odbiorców naszych pożyczek były osoby w przedziale wiekowym 30-50 lat – stanowiły one 56,11% wszystkich klientów. Drugą pod względem liczebności grupę stanowili pożyczkobiorcy w przedziale wiekowym 50+ (35,8%), a najmniej liczną grupę, podobnie jak to miało miejsce we wcześniejszych latach, stanowiły osoby poniżej 30 roku życia (8,02%).

Rys. 4. Wiek pożyczkobiorcy.

Płeć pożyczkobiorcy

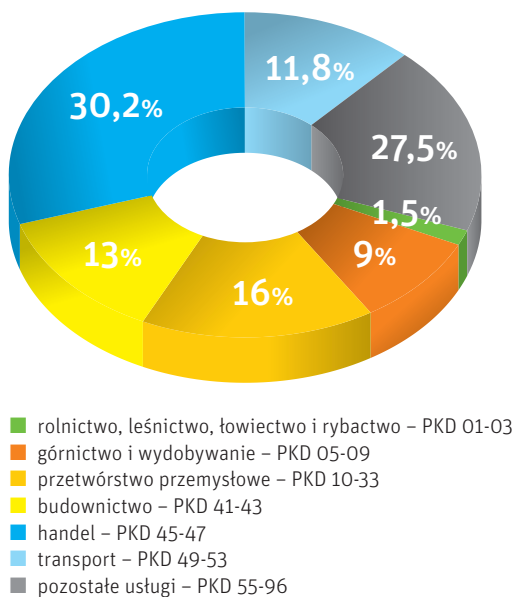
Pośród przedsiębiorców, którym FDPA udzieliło pożyczki w 2018 r., nadal przeważali mężczyźni – stanowiąc ponad 69 % ogółu pożyczkobiorców. Sytuacja ta utrzymuje się na zbliżonym poziomie od kilku lat (spadek udziału kobiet o 1,2% w stosunku do roku 2017).

Rys. 5. Płeć pożyczkobiorców.

Typ działalności gospodarczej

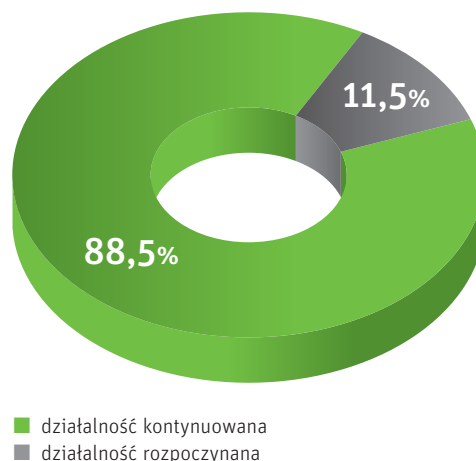
Pierwszą co do liczebności grupę odbiorców pożyczek FDPA stanowili przedsiębiorcy, których działalność była powiązana z handlem – 30,15%. Następną grupą finansowanych przez nas działalności gospodarczych byli pożyczkobiorcy zajmujący się usługami 27,48% oraz przetwórstwem przemysłowym 16,03%. Firmy budowlane stanowią 12,98 %, transportowe 11,83%, a pozostałe 1,53% naszych klientów działa w innych branżach, w tym również w rolnictwie.

Rys. 6. Typ działalności gospodarczej.

Status działalności

FDPA bogatą ofertę dla doświadczonych przedsiębiorców i dla właścicieli firm, którzy stawiają dopiero swoje pierwsze kroki w biznesie. Ponad 88% środków z pożyczek zostało przeznaczonych na dofinansowanie działalności gospodarczych funkcjonujących na rynku powyżej dwóch lat. Nowopowstałe przedsiębiorstwa stanowiły blisko 12% ogółu finansowanych działalności gospodarczych, o 31% mniej niż w roku 2017.

Rys. 7. Status działalności.

POŻYCZKOBIORCY

AUTO NAPRAWA, TRANSPORT

NAZWA FIRMY: AUTO NAPRAWA, TRANSPORT

BENEFICJENT: MACIEJ NIEWIŃSKI

ROK ZAŁOŻENIA: 2009

LOKALIZACJA: BIAŁYSTOK

KILKA SŁÓW O FIRMIE:

Pan Maciej od 10 lat prowadzi warsztat mechaniki pojazdów i wulkanizacji. Naprawia samochody każdej marki, osobowe i dostawcze. Klientami warsztatu są osoby fizyczne i firmy. Pan Maciej świadczy pełen zakres usług i napraw związanych z obsługą samochodów osobowych oraz dostawczych. Zanim otworzył własną firmę, pracował jako mechanik samochodowy w dużym warsztacie, gdzie nauczył się wszystkiego od podstaw. Widząc jak duże jest zapotrzebowanie na warsztaty samochodowe zdecydował się na otwarcie własnego punktu, co okazało się dobrym pomysłem. Obecnie prowadzi całoroczny, kompleksowy serwis ogumienia w pojazdach osobowych i dostawczych. Posiada w warsztacie odpowiedni sprzęt, który pozwala mu na szybkie i sprawne działanie naprawcze. Usługi są świadczone zawsze na czas, dlatego klienci do niego wracają.

INWESTYCJA – PRZEZNACZENIE POŻYCZKI:

Pan Maciej prowadził warsztat w lokalu należącym do kuzynki. Ze względu na fakt, że zainwestował w niego dużo własnych środków, po paru latach stwierdził, że mógłby stać się jego właścicielem. Okazało się jednak,

że posiadana przez niego kwota nie była wystarczająca na wykup pomieszczenia. Wtedy też pan Maciej przypomniał sobie, że znajoma wspominała mu o atrakcyjnych pożyczkach w FDPA. Nie czekając długo przedsiębiorca umówił się na spotkanie z pracownikiem Fundacji z Zambrowa i po spełnieniu wszystkich formalności otrzymał pożyczkę. Za uzyskane fundusze z FDPA kupił lokal, w którym obecnie prowadzi własny warsztat samochodowy.

PLANY ROZWOJU FIRMY:

W planach rozwojowych właściciel firmy posiada zakup nowoczesnego urządzenia do geometrii kół. Chciałby również doposażyć warsztat o podnośnik do busów i większych samochodów – tym bardziej, wzięwszy pod uwagę fakt, że na usługi warsztatowe jest coraz większe zapotrzebowanie. W związku z tym, że pracy stale przybywa pan Maciej zamierza również zatrudnić nowego pracownika do pomocy w warsztacie.

SKLEP SPOŻYWCZY I USŁUGI TRANSPORTOWE

NAZWA FIRMY: SKLEP SPOŻYWCZY I USŁUGI TRANSPORTOWE

BENEFICJENT: EMILIA SIUDAKIEWICZ

ROK ZAŁOŻENIA: 2016

LOKALIZACJA: ŁOMŻA

KILKA SŁÓW O FIRMIE:

Na początku firma pani Emilii zajmowała się jedynie transportem drogowym towarów handlowych, jednak od przedsiębiorcza właścicielka prowadzi także sklep spożywczy. Prowadząc firmę transportową, w której pani Emilii pomagał mąż, nie miała zbyt dużo obowiązków i przez pracowała w sklepie spożywczym. Właścicielka posiada prawie dziesięcioletnie doświadczenie w handlu. Już od dłuższego czasu myślała o otwarciu własnego biznesu. Jedyną przeszkodą, która stała jej na drodze były niewystarczające środki własne. Z pomocą przyszło FDPA, dzięki któremu otrzymała atrakcyjną pożyczkę na rozszerzenie swojej działalności. Sklep położony jest na osiedlu domów jednorodzinnych i cieszy się zainteresowaniem okolicznych mieszkańców. W sklepie zatrudnione są 2 pracownice, ale właścicielka również dużo angażuje się w codzienne prace handlowe.

INWESTYCJA – PRZEZNACZENIE POŻYCZKI:

Pożyczka udzielona przez FDPA została przeznaczona na otwarcie sklepu spożywczego oraz rozwój działalności poprzez zakup towarów handlowych, klimatyzacji, zestawu komputerowego i kasy fiskalnej.

PLANY ROZWOJU FIRMY:

Na dzień dzisiejszy właścicielka planuje cały czas poszerzać asortyment towarów handlowych. Póki co – jedno jest pewne – im bogatsza oferta, tym bardziej zadowolony klient i szansa na lepsze zyski. A w przyszłości, kto wie, może otworzy drugi sklep.

CEL-PAP

NAZWA FIRMY: CEL-PAP

BENEFICJENT: ANNA KWIECIEŃ

ROK ZAŁOŻENIA: 2014

LOKALIZACJA: PIASTÓW, POW. RADOMSKI

KILKA SŁÓW O FIRMIE:

Firma pani Anny działa w trzech obszarach, zajmując się: produkcją papierów toaletowych o różnej gramaturze – 1, 2 i 3 warstwowych, produkcją ręczników papierowych i handlem hurtowym i detalicznym artykułami chemii gospodarczej – ten trzeci obszar został wprowadzony dzięki pożyczce z FDPA. Odbiorcami w głównej mierze są hurtownie, zakłady pracy, fryzjerzy, gabinety kosmetyczne, firmy sprzątające i klienci indywidualni. Odbiór towaru może nastąpić w siedzibie firmy. Dostawa może odbyć się także pod wskazany adres.

INWESTYCJA – PRZEZNACZENIE POŻYCZKI:

Pani Anna dwukrotnie korzystała z finansowania z FDPA. Dzięki pierwszej pożyczce rozszerzyła działalność o sprzedaż hurtową chemii gospodarczej. Oferta była skierowana do dotychczasowych odbiorców wyrobów papierniczych, a nowym zaproponowała także swoje dotychczasowe wyroby. Dzięki drugiej pożyczce zakupiła maszynę do produkcji gilz papierowych (tuleje, na które nawija się papier lub ręczniki). Pozwoliło to obniżyć koszty, uniezależnić się od dostawców zewnętrznych i zgromadzić w jednym miejscu park maszynowy, zapewniający ciągłość produkcji. Obie inwestycje znacząco przyczyniły się do rozwoju firmy.

PLANY ROZWOJU FIRMY:

Współpraca z FDPA i możliwość korzystania z dalszego finansowania pozwoliły przedsiębiorczej właścicielce firmy podjąć decyzję o budowie hali magazynowo-produkcyjnej, co znacznie przyczyni się do poprawy logistyki w firmie. Właścicielka uzyskała decyzję o warunkach zabudowy i pozwolenie na budowę hali. Jest na etapie poszukiwania dostawcy elementów budynku i wykonawcy. Finansowanie tego przedsięwzięcia odbędzie się zapewne w oparciu o pożyczkę w ramach inicjatywy JEREMIE 2. – *Tak szybki i spektakularny rozwój mojej firmy nie byłby możliwy bez udziału Fundacji* – stwierdza Pani Anna Kwiecień.

KULTURKA PIZZA&BAR

NAZWA FIRMY: KULTURKA PIZZA&BAR

BENEFICJENT: ŁUKASZ GÓRSKI

ROK ZAŁOŻENIA: 2018

LOKALIZACJA: GĄBIN

KULTURKA-PIZZA-BAR.BUSINESS.SITE

KILKA SŁÓW O FIRMIE:

Kultura Pizza&Bar to miejsce, gdzie w przyjaznej, domowej atmosferze można zjeść pyszne własnej roboty domowe obiady oraz pizzę. Właścicielem baru jest Pan Łukasz, który wiele lat pracował w południowej Szwecji w lokalach gastronomicznych. Zajmował się przyrządzaniem posiłków, wypiekiem pizzy i tworzeniem receptur. Miał okazję pracować na stanowisku szefa kuchni, co dzięki czemu posiada duże doświadczenie w branży gastronomicznej. W trakcie pracy za granicą zdobywał wiedzę oraz odkładał pieniądze, aby móc uruchomić swój własny lokal w Polsce.

Po powrocie do kraju pan Łukasz w kwietniu 2018 roku otworzył własną działalność – punkt gastronomiczny serwujący ciepłe posiłki.

INWESTYCJA – PRZEZNACZENIE POŻYCZKI:

Pan Łukasz z własnych środków wynajął lokal pod działalność oraz przystosował go od podstaw pod potrzeby usług gastronomicznych. Potrzebował jednak wsparcia na wyposażenie lokalu. Z racji na to, iż był firmą startującą możliwości zdobycia dodatkowych środków finansowych były raczej znikome.

Szukając różnych rozwiązań pan Łukasz trafił do Biura Terenowego FDPA w Płocku. Dzięki pomocy Fundacji możliwy stał się zakup wyposażenia, m.in.: pieca do pizzy, okapu, ekspresu do kawy oraz artykułów spożywczych, niezbędnych do przygotowania pierwszych dań na otwarciu lokalu.

PLANY ROZWOJU FIRMY:

Bar Kultura rozwija się bardzo dobrze, nabył już stałych klientów i wciąż, poprzez bardzo dobre opinie i polecenia, zdobywa nowych. Pan Łukasz poszerzył ofertę o dania dnia – codziennie są przyrządzane zestawy obiadowe w atrakcyjnej cenie. Właściciel planuje rozszerzyć swoją działalność dania w formie cateringowej na przyjęcia, spotkania oraz inne imprezy okolicznościowe. W planach ma też wynajem lokalu na wspomniane powyżej wydarzenia.

PROGRAM POŻYCZKOWY

ROL-TECH BIS spółka cywilna

NAZWA FIRMY: ROL-TECH BIS SPÓŁKA CYWILNA

BENEFICJENCI: JASZCZUK DOMINIK, KALICKI KAMIL

ROK ZAŁOŻENIA: 2018

LOKALIZACJA: ŁOSICE

KILKA SŁÓW O FIRMIE:

Spółka cywilna ROL-TECH BIS została założona w kwietniu 20018 roku przez ciotecznych braci, pana Dominika i pana Kamila. Koncepcja stworzenia firmy wypłynęła po analizie działalności prowadzonej, także w formie spółki cywilnej, przez rodziców wspólników. Analizując potrzeby lokalnego rynku i deklarację wsparcia finansowego rodziców, przedsiębiorczy właściciele zaplanowali prowadzenie działalności w zakresie sprzedaży części zamiennych do ciągników i maszyn rolniczych, zarówno krajowych, jak i zagranicznych. W ofercie spółki znajdują się: części zamienne do ciągników, części do maszyn rolniczych m.in. do przyczep, rozrzutników, pras, kosiarek, pługów, siewników, glebogryzarek, opryskiwaczy, bron, kombajnów, akumulatory, opony, dętki, paski klinowe, łożyska i obudowy, pierścienie, wpusty, łańcuchy, tarcze, oleje i płyny, przewody hydrauliczne, filtry paliwa, oleju, powietrza, akcesoria elektryczne, lampy, końcówki, siedzenia i wiele innych.

Wspólnicy to ludzie młodzi, pełni entuzjazmu i zapału do pracy, o kierunkowych wykształceniach (politechnika – wydział mechatroniki i w trakcie studiów – na kierunku

ku rolniczemu) chętnie korzystający z rad rodziców (widzący ich sukcesy w prowadzeniu firmy) i czerpiący z ich doświadczenia. To właśnie rodzice przedsiębiorców sfinansowali zakup działki dla potrzeb planowanej działalności, zlokalizowanej w miejscowości Łosice (powiat typowo rolniczy, w okolicy duże i nowoczesne gospodarstwa rolne). Z kolei wspólnicy wybudowali lokal usługowo-magazynowy z przeznaczeniem na sklep. Jest to nowoczesny, przestronny budynek, zlokalizowany na własnej działce w bardzo atrakcyjnej lokalizacji, z dogodnym parkingiem.

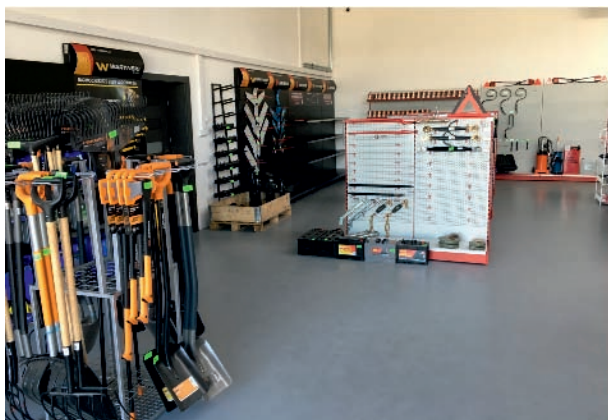

INWESTYCJA – PRZEZNACZENIE POŻYCZKI:

Udzielona przez FDPA pożyczka została przeznaczona na dokończenie budowy budynku usługowo-magazynowego, zagospodarowanie terenu i zakup towarów handlowych.

PLANY ROZWOJU FIRMY:

Młodzi przedsiębiorcy planują sukcesywne poszerzanie oferty towarowej i wdrożenie sprzedaży za pośrednictwem sklepu internetowego.

Zakład Produkcyjno Handlowo Usługowy PASPOL

NAZWA FIRMY: ZAKŁAD PRODUKCYJNO HANDLOWO USŁUGOWY PASPOL

BENEFICJENT: DARIUSZ DOBRZYŃSKI

ROK ZAŁOŻENIA: 2004

LOKALIZACJA: RADOM

KILKA SŁÓW O FIRMIE:

Firma funkcjonuje na rynku od kwietnia 2004 roku. Właściciel działa w branży skórzaney, produkując paski: męskie, damskie, młodzieżowe, dziecięce, dla służb mundurowych, bawełniane oraz zestawy upominkowe. Jest znanym i cenionym producentem o ugruntowanej pozycji rynkowej. Ma bardzo bogatą kolorystykę i wzornictwo – od pasków tradycyjnych po najnowsze trendy mody. Jego mocną stroną jest wysoka jakość produktu. Zatrudnia 2 osoby. Park maszynowy jest ciągle udoskonalany – wprowadza nowoczesne maszyny do produkcji. Prężnie działa jako przedsiębiorca. Przyznano mu 3 razy dotację m.in. unijną od miasta na targi branżowe (reprezentował przemysł skórzaney).

INWESTYCJA – PRZEZNACZENIE POŻYCZKI:

W maju 2015 roku, dzięki pożyczce z FDPA przeznaczonej na rozwój przedsiębiorstwa (zakup maszyny do produkcji pasków i zakup materiałów oraz dodatków) znacząco powiększył produkcję i sprzedaż – rok do roku odnotowuje 50% wzrost. W październiku 2018 r. kupił nowoczesną maszynę, a obecnie rozpoczyna współpracę z nowymi odbiorcami.

PLANY ROZWOJU FIRMY:

Rozpoczęcie współpracy z FDPA i atrakcyjność finansowania pozwoliły panu Dariuszowi podjąć decyzję o dalszym rozwoju zakładu.

Zakup maszyny zmobilizował przedsiębiorcę do poszukiwania środków obrotowych, aby w pełni wykorzystać moce produkcyjne nowego urządzenia. Tutaj również pan Dariusz skorzysta z pomocy FDPA. Nowe środki finansowe zapewnią ciągłość produkcji i terminowe realizowanie zamówień.

W przyszłości operatywny przedsiębiorca myśli o własnej hali produkcyjnej, gdyż obecnie musi korzystać z wynajmowanych pomieszczeń. W tych planach prawdopodobnie też będzie uczestniczyć FDPA.

DOM POMOCY SPOŁECZNEJ IM. OJCA PIO

NAZWA FIRMY: DOM POMOCY SPOŁECZNEJ IM. OJCA PIO

BENEFICJENT: TYMON KLIMEK

ROK ZAŁOŻENIA: 2010

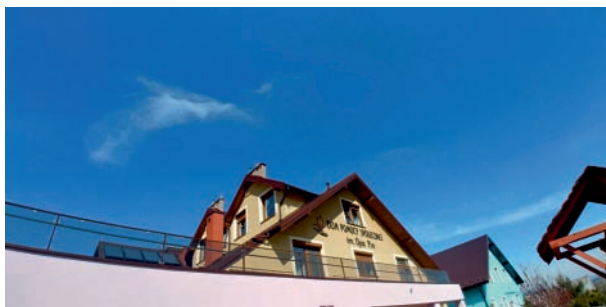
LOKALIZACJA: MOGILNO

DOMOPIEKICALODOBOWEJ.PL

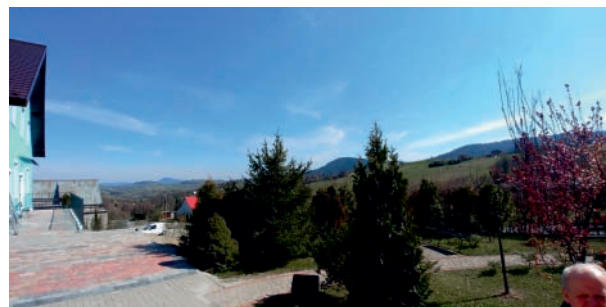
KILKA SŁÓW O FIRMIE:

Pierwszy podopieczny Domu Pomocy Społecznej został przyjęty w marcu 2011 r. W ówczesnym czasie ośrodek był przygotowany na przyjęcie 18 mieszkańców. Na przestrzeni lat oddano do użytku 2 dodatkowe piętra budynku, zwiększając liczbę pacjentów do 54. Dom posiada własną, w pełni wyposażoną kuchnię, w której przygotowywane są posiłki dla mieszkańców, uwzględniające szczególne wymagania i diety. W DPS jest też pralnia z centralną sterylizacją, która pozwala na pranie oraz sterylizację bielizny pościelowej oraz sprzętu medycznego. Rozwinięcie ośrodka pozwoliło na zwiększenie jakości świadczonych usług oraz obniżenie kosztów funkcjonowania firmy.

Mieszkańcy mają do dyspozycji pokoje 1,2 lub 3-osobowe, wyposażone w łóżka sterowane elektronicznie, łazienki przystosowane dla osób niepełnosprawnych, zestaw mebli, TV i wiele innych. Każde pomieszczenie budynku posiada instalację do powiadomienia personelu o potrzebie pomocy, co zwiększa bezpieczeństwo mieszkańców. Dla zwiększenia wygody mieszkańców oraz bezpieczeństwa pracy personelu, zostały zainstalowane indywidualne podnośniki przy każdym łóżku. Pozwala to na bezinwazyjne i sprawne przemieszczanie chorego na wózek inwalidzi oraz wykonanie np. pomiaru wagi osób leżących, co bez takiego sprzętu jest niemożliwe.

Mieszkańcy DPS mają zorganizowany czas wolny poprzez zajęcia terapii zajęciowej i rehabilitacji, które

odbywają się 5 dni w tygodniu. W weekendy organizowane są imprezy okolicznościowe, takie jak: imieniny, urodziny, andrzejki itp. W okresie letnim dużą popularnością wśród mieszkańców cieszy się wspólne grillowanie. Okoliczne szkoły i przedszkola wystawiają też przedstawienia. DPS stara się wspierać tego typu inicjatywy, ponieważ wpływają one pozytywnie na osoby starsze, jak i na młodzież.

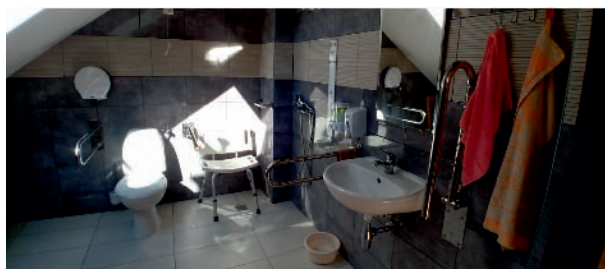
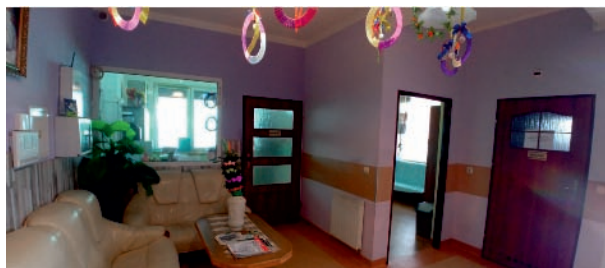
Kadrę posiada wykształcenie związane z opieką nad osobami przewlekle chorymi (pielęgniarki, fizjoterapeuci, terapeuci zajęciowi, psycholog, psychoterapeuta, pracownik socjalny, opiekunowie medyczni). W DPS pracuje też personel techniczny – konserwator i kucharki. Ośrodek zatrudnia łącznie 39 osób. Każdy pracownik jest szczegółowo weryfikowany pod względem predyspozycji do wykonywania zawodu, co jest ważne w kwestii zapewnienia odpowiedniej opieki podopiecznym.

INWESTYCJA – PRZEZNACZENIE POŻYCZKI:

Właściciel DPS wielokrotnie korzystał ze wsparcia ze strony FDPA, co umożliwiło mu rozwój firmy i możliwość zwiększenia liczby pacjentów oraz poprawę warunków i wprowadzenie dodatkowych udogodnień dla mieszkańców.

PLANY ROZWOJU FIRMY:

W przyszłości właściciel zamierza rozwijać obszar związany z działaniami na rzecz organizacji czasu wolnego mieszkańców, np. poprzez stworzenie ogrodu sensorycznego, poprawę infrastruktury otoczenia budynku, doposażenie rehabilitacji i terapii zajęciowej.

PODSUMOWANIE FINANSOWE

AKTYWA

A. Aktywa trwałe

- I. Wartości niematerialne i prawne
- II. Rzeczowe aktywa trwałe
- III. Należności długoterminowe
- IV. Inwestycje długoterminowe
- V. Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe

B. Aktywa obrotowe

- I. Zapasy
- II. Należności krótkoterminowe
- III. Inwestycje krótkoterminowe
- IV. Rozliczenia międzyokresowe krótkoterminowe

C. Należne wpłaty na fundusz statutowy

RAZEM AKTYWA

Stan (w zł i gr.) na dzień:

31.12.2017 r. 31.12.2018 r.

42 607 710,20 51 831 783,77

0,00 0,00

3 175 044,64 3 396 024,47

39 431 665,56 48 434 759,30

1 000,00 1 000,00

0,00 0,00

52 764 197,78 67 813 922,41

22 423,24 14 402,79

27 095 213,57 30 309 215,68

25 487 215,12 37 289 537,05

159 345,85 200 766,89

0,00 0,00

95 371 907,98 119 645 706,18

PASYWA

A. Fundusze własne

- I. Fundusz statutowy
- II. Fundusz zapasowy
 - 1. Fundusz zapasowy działalności statutowej
 - 2. Fundusz zapasowy działalności gospodarczej
- III. Fundusz rezerwowy z aktualizacji wyceny
- IV. Fundusz rezerwowy działalności pożyczkowej
- V. Zysk (Strata) lat ubiegłych

VI. Zysk (Strata) netto za rok obrotowy

B. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania

- I. Rezerwy na zobowiązania
- II. Zobowiązania długoterminowe
- III. Zobowiązania krótkoterminowe
- IV. Rozliczenia międzyokresowe

RAZEM PASYWA

Stan (w zł i gr.) na dzień:

31.12.2017 r. 31.12.2018 r.

43 139 936,81 44 664 142,57

1 190 978,52 1 190 978,52

4 816 209,68 6 699 752,07

3 969 492,57 5 509 833,31

846 717,11 1 189 918,76

0,00 0,00

35 366 507,65 35 303 109,93

1 040 652,10 64 399,00

725 588,86 1 405 903,05

52 231 971,17 74 981 563,61

0,00 0,00

44 584 078,91 66 374 078,38

6 861 203,12 7 749 032,31

786 689,14 858 452,92

95 371 907,98 119 645 706,18

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT za rok obrotowy 2018

Wyszczególnienie	Kwoty (w zł i gr.) za okres:	
	01.01.2017 r. – 31.12.2017 r.	01.01.2018 r. – 31.12.2018 r.
A. Przychody z działalności statutowej	449 895,81	510 291,74
I. Przychody z nieodpłatnej działalności pożytku publicznego	449 895,81	510 291,74
II. Przychody z odpłatnej działalności pożytku publicznego	0,00	0,00
III. Przychody z pozostałej działalności statutowej	0,00	0,00
B. Koszty działalności statutowej	814 763,20	1 035 816,37
I. Koszty nieodpłatnej działalności pożytku publicznego	814 763,20	1 035 816,37
II. Koszty odpłatnej działalności pożytku publicznego	0,00	0,00
III. Koszty pozostałej działalności statutowej	0,00	0,00
C. Zysk (strata) z działalności statutowej (A - B)	-364 867,39	-525 524,63
D. Przychody z działalności gospodarczej	4 383 646,27	5 229 582,10
I. Przychody działalności pożyczkowej	4 332 535,08	5 129 779,99
II. Przychody netto ze sprzedaży usług	51 111,19	99 802,11
E. Koszty działalności gospodarczej	3 132 816,65	3 386 728,48
I. Koszty działalności pożyczkowej	3 105 763,66	3 315 405,57
II. Koszt wytworzenia sprzedanych usług	27 052,99	71 322,91
F. Zysk (strata) z działalności gospodarczej (D - E)	1 250 829,62	1 842 853,62
G. Koszty ogólnego zarządu	0,00	0,00
H. Zysk (strata) z działalności operacyjnej (C + F - G)	885 962,23	1 317 328,99
I. Pozostałe przychody operacyjne	117 743,87	241 341,49
J. Pozostałe koszty operacyjne	653 489,29	454 638,72
K. Przychody finansowe	427 599,92	325 414,99
L. Koszty finansowe	932,87	1 141,70
M. Zysk (strata) brutto (H + I - J + K - L)	776 883,86	1 428 305,05
N. Podatek dochodowy	51 295,00	22 402,00
O. Zysk (strata) netto (M - N)	725 588,86	1 405 903,05

SPRAWOZDANIE NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA Z BADANIA SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO ZA OKRES 01.01.2018-31.12.2018 R.

Dla Rady Fundacji,

Sprawozdanie z badania rocznego sprawozdania finansowego

Opinia

Przeprowadziliśmy badanie załączonego sprawozdania finansowego Fundacji na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa, z siedzibą w Warszawie, ul. Gombrowicza 19, na które składa się:

1. wprowadzenie do sprawozdania finansowego,
2. bilans sporządzony na dzień 31.12.2018 r., który po stronie aktywów i pasywów zamyka się sumą **119 645 706,18 zł**,
3. rachunek zysków i strat za okres od 01.01.2018 r. do 31.12.2018 r. wykazujący zysk netto w wysokości **1 405 903,05 zł**,
4. dodatkowe informacje i objaśnienia.

Naszym zdaniem, załączone sprawozdanie finansowe:

- przedstawia rzetelny i jasny obraz sytuacji majątkowej i finansowej Fundacji na dzień 31 grudnia 2018 r. oraz jej wyniku finansowego za rok obrotowy zakończony w tym dniu zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami ustawy z dn. 29 września 1994 r. o rachunkowości („Ustawa o rachunkowości” – Dz. U. z 2018 r., poz. 395) oraz przyjętymi zasadami (polityką) rachunkowości;
- jest zgodne co do formy i treści z obowiązującymi Fundację przepisami prawa oraz Statutem Fundacji
- zostało sporządzone na podstawie prawidłowo prowadzonych ksiąg rachunkowych zgodnie z przepisami rozdziału 2 Ustawy o rachunkowości.

Podstawa opinii

Nasze badanie przeprowadziliśmy zgodnie z Krajowymi Standardami Badania w brzmieniu Międzynarodowych Standardów Badania przyjętymi uchwałami Krajowej Rady Biegłych Rewidentów nr 2039/37a/2018 z dnia 19 lutego 2018 r. w sprawie krajowych standardów badania (700 (Z), 701, 705 (Z), 706 (Z), 720 (Z), 260 (Z), 570 (Z)) oraz nr 2041/37a/2018 z dnia 5 marca 2018 r.

w sprawie krajowych standardów wykonywania zawodu („KSB”) oraz stosownie do ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich i nadzorze publicznym („Ustawa o biegłych rewidentach” – Dz.U. poz. 1089 z późn. zm.). Nasza odpowiedzialność zgodnie z tymi standardami została dalej opisana w sekcji naszego sprawozdania *Odpowiedzialność biegłego rewidenta za badanie sprawozdania finansowego*.

Jesteśmy niezależni od Fundacji zgodnie z Kodeksem etyki zawodowych księgowych Międzynarodowej Federacji Księgowych („Kodeks IFAC”) przyjętym uchwałą Krajowej Rady Biegłych Rewidentów nr 2042/38/2018 z dnia 13 marca 2018 r. w sprawie zasad etyki zawodowej biegłych rewidentów oraz z innymi wymogami etycznymi, które mają zastosowanie do badania sprawozdań finansowych w Polsce. Wypełniliśmy nasze inne obowiązki etyczne zgodnie z tymi wymogami i Kodeksem IFAC. W trakcie przeprowadzania badania kluczowy biegły rewident oraz firma audytorska pozostali niezależni od Fundacji zgodnie z wymogami niezależności określonymi w Ustawie o biegłych rewidentach.

Uważamy, że dowody badania, które uzyskaliśmy są wystarczające i odpowiednie, aby stanowić podstawę dla naszej opinii.

Odpowiedzialność Zarządu za sprawozdanie finansowe

Zarząd Fundacji jest odpowiedzialny za sporządzenie, na podstawie prawidłowo prowadzonych ksiąg rachunkowych, sprawozdania finansowego, które przedstawia

rzetelny i jasny obraz sytuacji majątkowej i finansowej i wyniku finansowego Fundacji zgodnie z przepisami Ustawy o rachunkowości, przyjętymi zasadami (polityką) rachunkowości oraz z obowiązującymi Fundację przepisami prawa i umową, a także za kontrolę wewnętrzną, którą Zarząd uznaje za niezbędną aby umożliwić sporządzenie sprawozdania finansowego niezawierającego istotnego zniekształcenia spowodowanego oszustwem lub błędem.

Sporządzając sprawozdanie finansowe Zarząd Fundacji jest odpowiedzialny za ocenę zdolności Fundacji do kontynuowania działalności, ujawnienie, jeżeli ma to zastosowanie, spraw związanych z kontynuacją działalności oraz za przyjęcie zasady kontynuacji działalności jako podstawy rachunkowości, z wyjątkiem sytuacji kiedy Zarząd albo zamierza dokonać likwidacji Fundacji, albo zaniechać prowadzenia działalności albo nie ma żadnej realnej alternatywy dla likwidacji lub zaniechania działalności.

Zarząd Fundacji oraz członkowie Rady Fundacji są zobowiązani do zapewnienia, aby sprawozdanie finansowe spełniało wymagania przewidziane w Ustawie o rachunkowości. Członkowie Rady Fundacji są odpowiedzialni za nadzorowanie procesu sprawozdawczości finansowej Fundacji.

Odpowiedzialność biegłego rewidenta za badanie sprawozdania finansowego

Naszymi celami są uzyskanie racjonalnej pewności czy

sprawozdanie finansowe jako całość nie zawiera istotnego zniekształcenia spowodowanego oszustwem lub błędem oraz wydanie sprawozdania z badania zawierającego naszą opinię. Racjonalna pewność jest wysokim poziomem pewności, ale nie gwarantuje, że badanie przeprowadzone zgodnie z KSB zawsze wykryje istniejące istotne zniekształcenie. Zniekształcenia mogą powstawać na skutek oszustwa lub błędu i są uważane za istotne, jeżeli można racjonalnie oczekiwać, że pojedynczo lub łącznie mogłyby wpłynąć na decyzje gospodarcze użytkowników podjęte na podstawie tego sprawozdania finansowego.

Zakres badania nie obejmuje zapewnienia co do przyszłej rentowności Fundacji ani efektywności lub skuteczności prowadzenia jej spraw przez Zarząd Fundacji obecnie lub w przyszłości.

Podczas badania zgodnego z KSB stosujemy zawodowy osąd i zachowujemy zawodowy sceptycyzm, a także:

- identyfikujemy i oceniamy ryzyka istotnego zniekształcenia sprawozdania finansowego spowodowanego oszustwem lub błędem, projektujemy i przeprowadzamy procedury badania odpowiadające tym ryzykom i uzyskujemy dowody badania, które są wystarczające i odpowiednie, aby stanowić podstawę dla naszej opinii. Ryzyko niewykrycia istotnego zniekształcenia wynikającego z oszustwa jest większe niż tego wynikającego z błędu, ponieważ oszustwo może dotyczyć zmowy, fałszerstwa, celowych pominięć, wprowa-

dzenia w błąd lub obejścia kontroli wewnętrznej;

- uzyskujemy zrozumienie kontroli wewnętrznej stosowanej dla badania w celu zaprojektowania procedur badania, które są odpowiednie w danych okolicznościach, ale nie w celu wyrażenia opinii na temat skuteczności kontroli wewnętrznej Fundacji;
- oceniamy odpowiedniość zastosowanych zasad (polityki) rachunkowości oraz zasadność szacunków księgowych oraz powiązanych ujawnień dokonanych przez Zarząd Fundacji;
- wyciągamy wniosek na temat odpowiedniości zastosowania przez Zarząd Fundacji zasady kontynuacji działalności jako podstawy rachunkowości oraz, na podstawie uzyskanych dowodów badania, czy istnieje istotna niepewność związana ze zdarzeniami lub warunkami, która może poddawać w znaczącą wątpliwość zdolność Fundacji do kontynuacji działalności. Jeżeli dochodzimy do wniosku, że istnieje istotna niepewność, wymagane jest od nas zwrócenie uwagi w naszym sprawozdaniu biegłego rewidenta na powiązane ujawnienia w sprawozdaniu finansowym lub, jeżeli takie ujawnienia są nieadekwatne, modyfikujemy naszą opinię. Nasze wnioski są oparte na dowodach badania uzyskanych do dnia sporządzenia naszego sprawozdania biegłego rewidenta, jednakże przyszłe zdarzenia lub warunki mogą spowodować, że Fundacja zaprzestanie kontynuacji działalności;

- oceniamy ogólną prezentację, strukturę i zawartość sprawozdania finansowego, w tym ujawnienia, oraz czy sprawozdanie finansowe przedstawia będące ich podstawą transakcje zdarzenia w sposób zapewniający rzetelną prezentację.

Przekazujemy Radzie Fundacji informacje o, między innymi, planowanym zakresie i czasie przeprowadzenia badania oraz znaczących ustaleniach badania, w tym wszelkich znaczących słabościach kontroli wewnętrznej, które zidentyfikujemy podczas badania.

Data wydania opinii: *Warszawa, 24 kwiecień 2019 r.*

Kluczowy Biegły Rewident

Jarosław Stefaniak
Biegły Rewident
Nr ew. 10832

Działający w imieniu:
Instytut Studiów Podatkowych
Modzelewski i Wspólnicy – AUDYT Sp. z o.o.,
Warszawa, ul. Kaleńska 8
Nr ewidencyjny 2558

ZESPÓŁ FUNDACJI I KONTAKT

Rada Fundacji

Przewodniczący Rady
Wiceprzewodniczący Rady
Sekretarz Rady
Członek Rady
Członek Rady
Członek Rady
Członek Rady

prof. dr hab. Jerzy Wilkin
dr Andrzej Hałasiewicz
Urszula Budzich-Tabor
dr Krzysztof Mularczyk
Wojciech Paciorkiewicz
dr hab. Piotr Gradziuk
Grzegorz Galusek

Zarząd Fundacji

Prezes Zarządu
Wiceprezes Zarządu

Monika Szymańska
Katarzyna Sabarańska

Pracownicy Fundacji

BIURO W WARSZAWIE

ul. Gombrowicza 19, 01-682 Warszawa
tel.: 22 864 03 90, fax: 22 864 03 61
e-mail: fdpa@fdpa.org.pl

Główna księgowa
Księgowa
Koordynator finansowy
Specjalista ds. monitoringu i windykacji
Specjalista ds. rozliczeń funduszu pożyczkowego

Ewa Kurek
Agnieszka Wołek
Marek Skowronek
Paulina Sabarańska
Anna Chmura

Specjalista ds. pożyczek
Analityk pożyczkowy
Analityk pożyczkowy
Kierownik działu rozwoju obszarów wiejskich i promocji
Specjalista ds. rozwoju obszarów wiejskich
Specjalista ds. rozwoju obszarów wiejskich
Starszy specjalista ds. projektów szkoleniowo-doradczych
Asystentka zarządu/Sekretarka

BIURO TERENOWE W NOWYM SĄCZU (woj. małopolskie)

ul. Tarnowska 28, 33 -300 Nowy Sącz
tel./faks: 18 441 35 66, 18 441 36 32
e-mail: nowysacz@fdpa.org.pl
Kierownik biura terenowego
Starszy oficer pożyczkowy

BIURO TERENOWE W SIEDLCACH (woj. mazowieckie)

ul. Starowiejska 37, 08-110 Siedlce
tel./faks: 25 644 66 15
e-mail: siedlce@fdpa.org.pl
Kierownik biura terenowego
Oficer pożyczkowy

BIURO TERENOWE W PŁOCKU (woj. mazowieckie)

ul. Nowy Rynek 8 lok. 24/25, 09-402 Płock
tel./faks: 24 268 90 60
e-mail: plock@fdpa.org.pl
Kierownik biura terenowego
Starszy oficer pożyczkowy

Agnieszka Szczepaniak
Monika Mondzelewska
Joanna Szymczak
dr Karolina Witeska-Chmielewska
dr Sylwia Konopacka-Bąk
Monika Banaś-Samartzi
Ewa Stygienko
Paulina Dymińska

Elżbieta Petryła
Łukasz Pasiut

Katarzyna Bułakowska
Edyta Włodarczyk

Maria Lemanowicz-Owsik
Justyna Suchodolska

BIURO TERENOWE W RADOMIU (woj. mazowieckie)

ul. Żeromskiego 76/82 A, 26-600 Radom

tel.: 48 332 14 90

e-mail: radom@fdpa.org.pl

Kierownik biura terenowego

Starszy oficer pożyczkowy

Witold Makulski

Aneta Kibler

BIURO TERENOWE W ZAMBROWIE (woj. podlaskie)

ul. Fabryczna 3a p.15, 18-300 Zambrów

tel.: 86 276 01 56

e-mail: zambrow@fdpa.org.pl

Kierownik biura

Oficer pożyczkowy

Marta Orłowska

Dorota Danilczuk

BIURO TERENOWE W POŁCZYNIĘ ZDRÓJ (woj. zachodniopomorskie)

ul. Koszalińska 8a, 78-300 Połczyn Zdrój

tel./faks: 94 366 33 30

e-mail: polczyn@fdpa.org.pl

Kierownik biura

Starszy oficer pożyczkowy

Małgorzata Kubiak

Irena Domitrz

Fundacja na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa

ul. Gombrowicza 19

01-682 Warszawa

telefon: +48 22 684 03 90

faks: +48 22 864 03 61

www.fdpa.org.pl